

† ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Anul 2018, anul Marelui Jubileu

Se împlinesc la 1 Decembrie 2018 o sută de ani de la Marea Unire. După ce provinciile istorice Basarabia și Bucovina se uniseră cu Țara, la 1 decembrie, prin unirea Transilvaniei, se desăvârșește procesul larg, mult așteptat: făurirea României Mari.

Anul 1918 a fost momentul astral al românilor, când Bunul Dumnezeu a rânduit ca toate provinciile românești să se regăsească unite în aceeași țară. Rugăciunea Patriarhului Miron Cristea, rostită la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, este mișcătoare: *Doamne, Dumnezeul nostru, Tu ești Părintele nostru, Tu ai văzut strâmtorarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea în brumă și plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ. Tu ai împlinit cu noi ceea ce ai făgăduit demult: «Sfârâma-voi jugul de pe tine și voi rupe legăturile tale, lărgi-voi hotarele tale, aduna-vă-voi dintre popoare și vă voi strânge din țările unde sunteți împrăștiți, restatornici-voi judecătorii tăi ca mai înainte și sfetnicii tăi ca la început»¹.*

Momentul acesta a fost așteptat de multe generații care au trecut în eternitate fără să-l vadă. Cu emoție îl amintim pe Ion Luca Caragiale, care în 1898 scria: *Doamne, dacă mie nu mi-e dat să intru în pământul făgăduinței, să auz trâmbițele cântând și să văz zidurile Ierihonului surpându-se în fața soarelui ce s-a oprit în cale din porunca Ta, fă-mă s-adorm pe drum cu speranța că aceea ce nu mi-a fost dat mie, fiilor mei le va fi dat². Și a adormit pe drum cu gândul la Marea Unire.*

Cei ce au ajuns momentul s-au bucurat de el. Este adevărat că nu toate idealurile legate de Marea Unire s-au împlinit în mod mecanic. Dar bucuria a fost și este mare. Dascălul Marin Mureșan, din nuvela lui Agârbiceanu „Singurătate”, după întoarcerea din război și după unirea Ardealului cu Țara, hoinărea pe câmp, odihnindu-și ochii pe plaiurile scumpe ale Patriei. Avea o singură obsesie: dragostea față de neam. În jurnalul său s-au găsit scrise următoarele fraze: *Tu știi cât am dorit să te văd așa cum ești acum: cu toate lanțurile sfârâmate, să strălucești de întreaga ta tinerețe și frumusețe. Credeam că-ți vor cădea la sfintele tale picioare adoratorii cu sutele de mii, să te vadă, să te admire, să te cunoască, să te iubească. Credeam că se va face o liniște de biserică de jur-împrejur, și tu vei fi altarul. Și iată, în jurul tău e larmă și alergare, oamenii se zbat după lucruri trecătoare, și tu, veșnică frumusețe, veșnică avuție, ești dată uitării... Te-aș mângâia ca pe un copil, de-ar fi să trăiesc veacuri. Câmpiile tale, codrii tăi, apele tale toate-mi vorbesc de negrăita ta fericire, Patria mea! Nu ești pământ mort, nu ești vânt, nu ești apă; ești suflet ce tremuri de bucuria libertății³.*

Nu numai acum o sută de ani oamenii umblau după lucruri trecătoare, ci, mult mai mult, astăzi. Noi, totuși, încercăm să subliniem importanța jubileului din acest an, deși observăm cum se strecoară insidios în mentalitatea oamenilor un soi de secularism și de globalism mai periculos decât „internaționalismul proletar”. Două valori ale neamului stau în calea acestui fenomen: credința creștină și dragostea față de țară. Considerate fiind ca două valori „învechite”, care stânjenesc, chiar dacă acest lucru nu se declară, prin atitudini și acțiuni, adesea se luptă împotriva lor.

În rugăciunea pe care o rostim la Te-Deumul de la Ziua Națională subliniem un mare adevăr, și anume acela că noi nădăjduim să ne ajute Dumnezeu, nu pentru faptele noastre, că suntem păcătoși și răi, ci *pentru credința și dragostea cea nestrămutată a strămoșilor noștri către Dumnezeu, pe care noi îi avem mijlocitori înaintea Lui pentru țara și pentru poporul din care ei au ieșit³.*

Aceste gânduri le aștern pe hârtie, acum când începe anul **Marelui Jubileu**: o sută de ani de la Unirea cea Mare.

¹ Ilie Șandru, *Patriarhul Miron Cristea*, Târgu-Mureș, 1998, p. 111.

² Ion Luca Caragiale, *Nimic fără Dumnezeu*, Anastasia, 1997, p. 48.

³ Ion Agârbiceanu, *Două iubiri*, Editura pentru literatură, București, 1968, p. 390.

DIN SUMAR:

– Regele Mihai I (1921-2017)

a trecut la Domnul – **PR. FLORIN-CĂTĂLIN GHIT** .....(p. 2)

– O îndelungată și loială așteptare – **PR. IOSIF ZOICA**.....(p. 3)

– Eveniment muzical de excepție, la Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca – **PR. PROF. VASILE STANCIU**.....(p. 4)

– Un instrument de dinamizare a vieții pastoral-liturgice: colecția muzicală Cântați Domnului tot pământul, alcătuită de Pr. Prof. univ. dr. Vasile Stanciu – **ARHID. PROF. DANIEL MOCANU**.....(p. 4)

– Principesa Ileana - Maica Alexandra și „monahismul regal” – **PROTOS. BENEDICT VESA**.....(p. 5)

Regele Mihai I (1921-2017) a trecut la Domnul

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Revenit Rege minor când avea abia cinci ani, în anul 1927, Majestatea Sa Mihai I a primit apoi, în același an, după împlinirea vârstei de șase ani, binecuvântarea din partea Patriarhului Miron Cristea în Catedrala din București. Majestatea Sa Defunctă, Regele Mihai I al României, a fost primul și singurul dintre regii României care a fost uns monarh cu Sfântul și Marele Mir, în Biserică, de către Patriarh, conform îndelungatei tradiții eclesiale răsăritene. Se întâmpla cu 77 de ani înainte de a trece în lumea dreptilor, și anume în dimineața zilei de 6 septembrie 1940, când Mihai I a participat la dumnezeiasca Liturghie de la Patriarhie, s-a împărtășit, a fost încoronat cu Coroana de Oțel a Regelui Carol I și uns cu Sfântul și Marele Mir de către Patriarhul Nicodim al României. Într-un fragment dintr-un interviu acordat jurnalistei Cristina Teleanu pentru emisiunea Realitatea Spirituală, vrednicul de pomenire Patriarh Teotist își amintea astfel, în calitate de student teolog și diacon la Catedrala Patriarhală, ziua de 6 septembrie 1940, în care a fost încoronat Regele Mihai: „Am fost și diacon la Patriarhie în viața mea, când eram student la Teologie. Patriarh era Nicodim Munteanu. Regina-mamă Elena venea la slujbă cu pruncul ei, Mihai. Prunc care nu se astâmpăra, ca pruncii... [Când ne-am reîntâlnit recent, s.n.] nu știa că eu slujeam [atunci] aici [la Patriarhie, s.n.]. Când a venit prima oară aici, i-am spus că l-am cunoscut atunci, ca prunc. Apoi l-am cunoscut când l-a investit, la Palatul Regal, pe Mitropolitul Moldovei Justinian Marina, care era să devină Patriarh. «A fost ultimul act ca Rege al României», îi spuneam eu. «Eu am această cărjă de la Justinian; este aceea pe care i-ați dat-o dumneavoastră atunci», i-am spus... S-a bucurat, a și lacrimat aici. Când a mai venit aici m-a rugat să-i mai arăt locurile de aici și să-i povestesc din nou”.

În calitatea sa de Monarh uns al Domnului, Majestatea Sa Regele Mihai I a fost și ultimul rege din lume care, ca „episcop al treburilor din afară”, conform cutumei înrădăcinate în Bizanț, deținea această prerogativă de a înmâna cărja unui ierarh, mitropolit, episcop – ca obiect simbolic al puterii. Pe lângă aceasta, în virtutea aceleiași calități, putea să intre și să iasă din sfintele altare prin ușile împărătești (drept pe care preotul nu îl are, ci doar episcopul), așa cum se știe că a făcut și se poate vedea în înregistrările realizate cu prilejul sfințirii Catedralei Mitropolitane din Timișoara, în 6 octombrie 1946, când, alături de Patriarhul Nicodim intră și iese din altar prin ușile împărătești și unge cu marele mir, alături de Patriarh, iconostasul Catedralei. O altă prerogativă care decurgea din statutul său de Rege uns al Domnului era aceea de a se împărtăși precum clericii, luându-și singur Trupul și Sângele, nu primind-o, precum mireni (se pare că Regele Mihai n-a uzat niciodată de această prerogativă, din smerenie).

Așa se face că, Regele Mihai revenise în țară, pe 20 decembrie 1947, din lunga sa vizită în Elveția și Anglia, unde participase și la cununia religioasă a viitoarei Regine Elisabeta a II-a a Marii Britanii cu Ducele de Edinburgh (20 noiembrie 1947), la Catedrala Westminster din Londra - ocazie cu care a cunoscut-o pe Prințesa Ana de Bourbon-Parma, care urma să-i devină soție, iar la două zile după această revenire în țară, în 22 decembrie 1947, la Palatul Regal, cu ceremonialul convenit, i-a înmânat cărja de Mitropolit al Moldovei lui Justinian Marina, celui care avea să devină foarte curând Patriarh. Cu acel prilej, Regele Mihai I a investit încă doi ierarhi: pe Arhiepiscopul Firmilian al Craiovei și pe Episcopul Sebastian al Maramureșului. Instalarea noilor arhierii s-a făcut duminică, 28 decembrie 1947. Peste două luni, pe 27 februarie 1948, înceta din viață Patriarhul Nicodim la vârsta de 84 de ani, iar după trei luni, în care Justinian a fost locțiitor de patriarh, Sfântul Sinod îl alege pe acesta Patriarh, fiind întronizat pe 6 iunie 1948. După doar câteva zile de la investirea ierarhilor pomeniți, în 30 decembrie 1947, Regele Mihai a fost

obligat, în urma amenințărilor și șantajului (că „nu le va fi bine” unor susținători ai monarhiei arestați) de către comuniștii Petru Groza și Gheorghe Gheorghiu Dej, să semneze în stare de arest la domiciliu actul abdicării, iar apoi să părăsească țara, în 3 ianuarie 1948, luând astfel calea îndelungatei sale pribegii departe de România, dar cu dorul și gândul la ea în suflet.

România nu a mai cunoscut funeraliile unui suveran din anul 1927, cele ale Regelui Ferdinand I. Regina Maria, suveranul consort, a fost apoi condusă cu mare emoție pe ultimul drum în anul 1938, așa cum a fost condusă, recent, și Regina Ana, în anul 2016.

După adormirea întru Domnul a Regelui Mihai I al României în data de 5 decembrie 2017, la orele 13, în reședința sa privată din Elveția, în urma unei îndelungate suferințe, sicriul cu trupul neînsuflit al Majestății Sale Defuncte a fost depus, luni, 11 decembrie 2017, la Catedrala Ortodoxă Greacă din Lausanne, unde de la ora 14 a fost oficiată o slujbă de către IPS Mitropolitul Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Centrale și Meridionale. Au fost prezente și măicuțele care l-au îngrijit în ultima perioadă a vieții.

În ziua de miercuri, 13 decembrie 2017, la ora 11.00, sicriul cu corpul neînsuflit al Majestății Sale Defuncte Regele Mihai I a ajuns la Aeroportul Otopeni, și a fost întâmpinat de familia regală și oficialități. De la aeroport a fost transportat în cortegiul funebru cu mașina la Castelul Peleş din Sinaia, unde a primit, la sosire, onoruri militare, la ora 13.20. Purtat pe umeri de militarii Brigăzii 30 Gardă Mihai Viteazul, sicriul a intrat pe Ușa Regilor și a urcat pe Scara de Onoare, urmat de Majestatea Sa Margareta, Custodele Coroanei, și

de ceilalți membri ai Familiei Regale, după care sicriul a fost depus pe catafalcul din Holul de Onoare, iar deasupra a fost așezată Coroana de Oțel. IPS Mitropolitul Nifon al Târgoviștei și IPS Mitropolit Iosif au săvârșit o slujbă de pomenire. Au adus omagiu Majestății Sale Defuncte reprezentanți ai Statului român și ai Statului moldovean, Armata României, Corpul Diplomatic acreditat la București, Academia Română, și alți reprezentanți ai comunităților religioase românești.

Miercuri, 13 decembrie 2017, la ora 18.00, corpul neînsuflit al Majestății Sale Defuncte a fost transportat, de la Castelul Peleş, la Sala Tronului din Palatul Regal din București (Calea Victoriei, nr. 49-53). Mașina funerară, purtând Coroana de Oțel, urmată de mașina funerară în care se găsea sicriul cu trupul neînsuflit al Regelui Mihai I au trecut pe sub Arcul de Triumf, iar la ora 20.20 au ajuns la Palatul Regal din Calea Victoriei, unde a fost urcat pe umeri de către militarii Brigăzii 30 Gardă Mihai Viteazul în Sala Tronului.

După instalarea sicriului pe catafalcul din Sala Tronului, au fost așezate pe Stindardul Regelui, care acoperea sicriul, Coroana de Oțel, pe o pernă de catifea roșie, și o coroană de flori albe. Militarii s-au așezat în formațiunea de gardă la catafalcul. S-au recules în fața catafalcului membrii casei regale și toți cei prezenți. IPS Mitropolitul Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, alături de IPS Mitropolitul Iosif și un mare sobor de preoți ortodocși au rostit rugăciuni și au stat lângă sicriul Majestății Sale Defuncte.

La ora 21, mulțimea adunată în jurul Palatului Regal a fost invitată să treacă prin fața catafalcului, pentru a-i aduce un ultim omagiu Regelui defunct. Un mare număr de oameni au ținut să fie prezenți la Palatul Regal pentru a-i aduce un ultim omagiu în zilele de joi, 14, și vineri, 15 decembrie 2017.

La Sala Tronului s-au recules pe rând liderii politici ai țării, înalți reprezentanți ai Parlamentului și Guvernului, liderii opoziției, generali, membri ai Academiei, reprezentanții religiilor și confesiunilor din țara noastră. La ultima gardă, din 16 decembrie, la căpătâiul Majestății Sale Defuncte au stat Majestatea Sa Margareta, Custodele Coroanei române,

Majestatea Sa Regele Carl XIV Gustaf, Majestatea Sa Regele Juan Carlos I și Alteța Sa Regală Marele Duce de Luxemburg. Au fost prezenți membri ai Familiilor Regale din Suedia, Spania, Luxemburg, Marea Britanie, Grecia, Iordania, Belgia, Serbia, Rusia, Albania, Franța, Germania, Portugalia, Italia, Bahrein. Participanții la ceremonia din Sala Tronului au luat loc în Piața Palatului Regal, unde a avut loc ceremonia plecării sicriului spre Catedrala Patriarhală. Mii de oameni, alături de o foarte amplă prezență militară, de mesafirii străini și de oamenii politici români, au adus omagiul lor Regelui Mihai.

După o scurtă ceremonie religioasă și militară, sicriul a fost urcat pe un afet de tun, tras de un vehicul militar care a fost

prezent în teatrele de operații din zilele noastre, iar Familia Regală română, condusă de Majestatea Sa Margareta, au pornit pe jos, pe Calea Victoriei, spre Catedrala Patriarhală. Cortegiul funerar a fost condus de PS Timotei Prahoveanu împreună cu clerici slujitori, preoți și diaconi.

În spatele sicriului s-au așezat, în procesiune trei detașamente de militari reprezentând Forțele Terestre, Forțele Aeriene și Forțele Navale. Au fost de asemenea prezenți jandarmii și Muzica Reprezentativă a Armatei. Traseul, ca și Piața Palatului Regal, a fost ocupat de zeci de mii de români, care au dorit să arate afecțiunea și admirația lor pentru cel trecut la cele veșnice.

Binecuvântarea și încoronarea ca Rege a lui Mihai I avuseseră loc în aceeași Catedrală în care, sâmbătă, 16 decembrie 2017, de la ora 12.50 la ora 14.00, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un impresionant sobor de ierarhi, între care s-a numărat și ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, a săvârșit slujba înmormântării Regelui Mihai I, prima înmormântare din țara noastră a unui rege român ortodox, căci, după cum se știe, Carol I și Ferdinand I au fost catolici, iar Regele Carol al II-lea nu a avut slujbă de înmormântare în țară, fiind doar depus, în anul 2003, în Capela de la Curtea de Argeș (conform comunicatului casei regale din data de 17 decembrie 2017).

La evenimentul înmormântării din Catedrala Patriarhală a participat întreaga Familie Regală a României, oficialitățile Statului Român, dar și personalități din străinătate: membri ai mai multor case imperiale sau regale din întreaga lume, cunoscuți și rude ale Majestății Sale defuncte.

În cuvântul rostit cu acest prilej, Părintele Patriarh Daniel a surprins calitățile spirituale ale monarhului și legătura sa cu Biserica Ortodoxă Română în general și cu lăcașul de cult în care i-a fost oficiată slujba de înmormântare. Părintele Patriarh a mintit, printre altele, că „credința în Dumnezeu era, pentru Majestatea Sa, lumină și viață”, și de aceea „virtuțile lui au fost prețuite atât de casele regale cât și de oameni simpli... Regele Mihai I al României a fost toată viața sa un om profund credincios. Credința sa nu era una formală, ci una existențială și practică. Regele l-a simțit pe Dumnezeu prezent și lucrător în viața sa, mai ales în momentele grele ale vieții sale”. La final, Părintele Patriarh s-a rugat pentru odihna sufletului Majestății Sale defuncte și a adresat condoleanțe Familiei Regale și tuturor celor îndurerați.

După încheierea ceremoniei înmormântării la Patriarhie, sicriul a fost urcat în mașina mortuară și a traversat centrul Capitalei, de la Dealul Mitropoliei la Piața Unirii, apoi de la Piața Universității la Piața Romană și Piața Victoriei. Încadrat de jandarmi călare, sicriul și Coroana Regală au străbătut drumul de la Arcul de Triumf la Gara Regală Băneasa.

După un ceremonial militar de urcare a sicriului în Trenul Regal, a urmat o călătorie de trei ore spre Curtea de Argeș, pe căile ferate, în care a luat parte doar Familia Regală și IIPPLL Mitropolitul Nifon și Mitropolitul Iosif.

La Curtea de Argeș, luminile de seară s-au amestecat cu cele purtate în mâini de oameni pe tot parcursul drumului de la gară la Mănăstirea Curtea de Argeș, sute de oameni tăcuți și emoționați întâmpinând și însoțind cortegiul funerar.

Prima oprire a fost la Catedrala istorică a mănăstirii, unde Înaltpreasfinția Sa Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, a găzduit o ceremonie de pomenire în biserică voievodală de la Curtea de Argeș unde, în multiseculara ei viață, au fost înmormântați și Carol I, în 1914, precum și Ferdinand I, în 1927.

Într-o impresionantă procesiune tăcută, sicriul, urmat pe jos de Majestatea Sa Margareta, Custodele Coroanei, de Familiile Regale română și străine, de preoți, militari, prieteni și cunoscuți, personalul Casei Majestății Sale, au parcurs drumul de la Catedrala Veche la Noua Catedrală. Doar în prezența familiei, a avut loc, în încheiere, ceremonia îngropării în Pridvorul Noii Catedrale. Astfel, începând din seara zilei de 16 decembrie rămășițele pământești ale Regelui Mihai I se odihnesc alături de cea care îi fusese alături în viață, Ana Regina. Ei sunt așezați în locul destinat ctitorilor catedralei, la intrare, pe partea dreaptă, așa cum sunt Carol I și Elisabeta, la Catedrala Veche.

După ceremonie, Familia Regală și mesafirii străini au fost invitați de către Înaltpreasfinția Sa Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, la o gustare creștinească tradițională, la Palatul Arhiepiscopal și Regal.

Astfel s-a încheiat o lungă zi a unei îndelungate și zbuciumate vieți puse în slujba celorlalți. A fost condus pe ultimul drum nu doar un rege ortodox și uns al Domnului, un șef de Stat și un mareșal al țării noastre, ci și unul din puținele chipuri de referință, sub semnul spiritualului, care au marcat istoria lumii în secolul XX, un om care a avut forța de a inspira și lumina conștiințe într-un turbulent veac european.

Dumnezeul să îl odihnească în pace cu dreptii întru Împărăția Sa!

Bibliografie: Comunicatele Casei Regale a României, Centrul de presă Basilica și alte materiale jurnalistice publicate on-line.

Regele Mihai I al României, ca Monarh uns al Domnului, după ieșirea prin ușile împărătești din altar, sfințind cu Sfântul și Marele Mir, împreună cu Patriarhul Nicodim Munteanu, iconostasul Catedralei Mitropolitane Sfinții Trei Ierarhi din Timișoara, 6 octombrie 1946.

Regele Mihai I al României, ca Monarh uns al Domnului, înmânează toiagul arhieresc Mitropolitului ales al Moldovei, Justinian Marina, viitorul Patriarh al României, în Palatul Regal, 22 decembrie 1947, cu doar câteva zile înainte de abdicarea forțată a Majestății Sale.

Mesaj de condoleanțe al ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, la trecerea la Domnul a Majestății Sale Regele Mihai I

5 decembrie, 2017

Altețelor Lor Regale,
MARGARETA ȘI RADU,
Palatul Elisabeta
București

Altețele Voastre,

u mutarea în eternitate a REGELUI MIHAI se încheie un capitol important din istoria României.

A fost omul echilibrat și dăruit de Dumnezeu cu harismă voievodală, în jurul căruia te simțea bine pentru că emana liniște și pace.

Marile încercări ale istoriei nu l-au scos din așezarea sa și simțea că este simbolul unei Românie frumoase.

Era singura personalitate de verigă în viață care participase, împreună cu Regele Carol al II-lea, la sfințirea Catedralei noastre din Cluj, în anul 1933.

Am avut bucuria de a-l avea oaspete, dimpreună cu Regina Ana, pe când eram Arhiepiscop la Alba Iulia, în trei rânduri.

Altețelor Voastre, și celorlalți membri ai familiei, Vă transmitem condoleanțele și compasiunea noastră.

Dumnezeu să îl odihnească cu dreptii întru Împărăția Sa!

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului

O îndelungată și loială așteptare

Pr. Iosif Zoica

Asta a fost viața Regelui nostru, Mihai al României, conform propriei mărturisiri. Și, oricât de grea va fi fost crucea și de amară pâinea exilului, Majestatea Sa nu a încetat să creadă în, și să viseze la o Românie mai bună; tocmai, pentru că Regele, cu asupra de măsură, mai presus de noi toți, pentru că așa i-a fost scris în stele, știa că oamenii Patriei sale sunt buni, atât de buni și de fideli unei rânduieli și unui rost preafumoase. Atâta doar că nu le-a fost dat să aibă parte de conducători care să fie scris, cu propria viață, în actul domniei lor, *legământul* și vrerea suverane, de a ține Neamul între „faldurile” nobleței și „găsirea aceluia drum care să aleagă civilizația și adevărul istoric”, binele comun, angajarea conștiinței, cinstirea sfinte istorii a Patriei; tocmai, spre a arăta lumii cât de frumoși și curați cu inima și demni sunt românii, dacă sunt lăsați să trăiască în adevăr și în legea lui Dumnezeu; tocmai, pentru că s-a văzut și se vede că, atunci când are la orizont un *axis*, „inima poporului român bate frumos și aprins, în neclintita iubire de Dumnezeu și de țară” (...)

Altcum, sunt pe pământ oameni care, în toată splendoarea și măreția *crezului* și delicateții lor, nu se pleacă destinului, oricât de terifiant par să fie consecințele; atâta doar că, precum clipa astrală și noblețea, se dau la o parte dinaintea minciunii, urâtului, falsului, se detașează, înțeleptesc și sfioșează; după cum sunt pe pământ oameni la a căror plecare pe cosița lor de cer și *ler*, lacrimile lui Dumnezeu sunt la fel sau mai abundente ca lacrimile noastre; este vorba despre acei oameni care, doar prin simpla lor trecere prin viață, decum prin Istorie, le conferă acestora apanajul și raritatea

sacră a frumuseții morale ca destin. Este înscris, dar, în acest *pomelnic* al marilor identități, de ce nu, chiar în capăt, Regele nostru, omul național prin excelență, caracterul preafumos, aristocrat (și în sensul în care spiritul este mai puternic decât „forma care-l învâluie vremelnic”); omul care s-a opus, cu adevărat regește, răului și falsului istorice agresive, alegând mai degrabă acea discreție, umilință, demnitate și noblețe, care, pentru *convenționalul* golit de valori, precum iubirea de Patrie, credința în Dumnezeu, slujirea devotată și jertfelnică a Neamului, pare, culmea imposturii și ignoranței crase, ceva figurativ, distopic, vetust, ciudat (este vorba în cauză, subliminal, dar obsedant, „de frica tiranului, ca stirpe, că puterea spirituală o poate depăși, copleși și înlătura pe cea lumească, întotdeauna uzurpatoare”).

Am fost, odată cu întoarcerea și, apoi, cu așezarea Regelui nostru în pământul natal, din care a fost alungat, martorii unei *renașteri* în miracol; atâta doar i-a trebuit poporului, întâlnirea, atât în chipul revederii, cât și în cel al durerii, ca unicitatea și sacralitatea ce păreau atât de firești, că tocmai confirmau ordinea paradigmatelor divine, descoperite în rânduiala ca de *epifanie*, în admirație și iubire, apoi, în litania suferinței și resemnării, menite, iată, să *transfigureze* mântuitor sufletul, cuminența și rostul Neamului. Iar, dacă noi, în moarte, l-am iubit într-atât, este pentru că, în viață, Regele nostru, pentru noi, s-a dat exilului; tocmai, pentru a ne învăța că nimeni, niciodată, nu poate lua cuiva *libertatea interioară* din rost, nici din legământ semnul Crucii, nici din lacrimă chipul Neamului, nici din patimă durerea Patriei (...)

Pentru că am citit și trăit, ca pe un „exercițiu de admirație”, aserțiunea lui Petre Guran „Învierea de Crăciun” (Dilema Veche, nr. 723-724 / dec. 2017), musai, în excursul meu voi insinua și „via emoție exprimată de zecile de mii de oameni care au asistat la diferite momente ale înmormântării regale, prin implicarea atâtor instituții ale statului în organizarea funeraliilor, prin prezența caselor regale ale Europei”; și care a revelat o Românie „care ne-a arătat ce ar fi putut să fie în alt scenariu politic”; să sperăm, dar, că locul de odihnă al Regelui nostru, „triumfător și în moarte și dincolo de ea”, să devină memoria care să reînvie, în slavă, *ideea națională* (...) Tocmai, pentru că, împotririind ce are mai bun Neamul, să învățăm să fim buni în limba și credința noastră, acasă la noi; să învățăm să ne cinstim trecutul (eroic, orice ar zice alții), să iubim adevărul, să ne iubim Patria, până la capătul tuturor consecințelor; și, ca unii care credem în demnitate, în bun simț, în ordonarea morală a istoriei, în ridicarea memoriei eroilor noștri „la gândul lui Dumnezeu”, să-i trecem numele în inimă și între „b(r)izantii clarissimi și silențioși ai veșniciei”. Asta, și pentru că, prin emiterea suveranei și unice judecăți de valoare, potrivit căreia „românii se vor regăsi deplin când îl vor regăsi pe Dumnezeu”, Regele proclamă comportamentul politic și binele comun, ca trebuind să aibă număidecât „o componentă transcendentă și un angajament individual-personal”; mai mult, „idealul monarhic creștin, *rex angelicus*, și-a formulat și autoimpus un ideal al perfecțiunii, care presupune între principalele virtuți „stăpânirea asupra patimilor și stăpânirea de sine” (...)

Doar așa, micșorându-se pe sine, aidoma biblicului Înaintemer-gător, Regele nostru și-a preamărit Poporul și l-a înviat, pe un alt plan, din *moartea politică* a totalitarismului (cel fără milă și fără Dumnezeu); *învierea* fiind posibilă, pentru că niciodată Regele nu a încetat să domnească cu „puterea” blândeții, a iertării și a lepădării de sine, în sufletul Neamului (...) Destin, ori pentru că așa i-a fost scris în stele, Regele nostru cu același tren „a luat” și calea exilului și pe cea a Cerului; iată, un *advent unic*, înscris în dipticele păstrate pe tărâmul parcă ales al unei istorii scrise cu atâta suferință, începute atât de nedrept și de trist acum șaptezeci de ani, și sfârșite într-o restituire și ofrandă liturgice, frumoase, duioase, triste, înălțătoare și curate ca mântuirea. Să ne rugăm, dar, pentru Regele nostru, ca jertfa exilului lui, dar nu numai, să elibereze, pentru totdeauna, Neamul de toate duhurile urâte,

false, agresive și opresive ale istoriei; pentru ca visul lui să fie, pentru Patrie, speranță și praznic ce timpul nu le-o stinge; pentru ca *schimbarea la față* a Patriei și Neamului, cea din vederea luminii, atât de apropiate a *omeniei*, să-i bucure închipuirea cea de dincolo de nori; pentru ca iubirea de Poporul său să rămână *chivot* în care, să-i fie / să ne fie păstrate dorul și credința, cele din zile cu cruce și din duminicile fără de sfârșit (în curgerea unei istorii, pe care ne-am dori-o mai însetată de mirabil și mai puțin răbdătoare și condescendentă cu despoții ei *patibulari*).

Comunicat de presă

n ziua de 18 decembrie 2017, în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul căreia au fost luate mai multe hotărâri:

- Au fost desemnați cei trei ierarhi eparhioți care anual se vor adăuga la membrii de drept ai Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române (Președintele Sinodului Permanent și Mitropoliții din Țară și străinătate).

- Pentru Sinodul Permanent din anul 2018 au fost desemnați Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit onorific Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor și Preasfințitul Părinte Mihail, Episcopul Ortodox Român al Australiei și Noii Zeelande.

- Sfântul Sinod a adus precizări privind distincția dintre *taxe și contribuții benevole* oferite de către credincioși pentru funcționarea unităților de cult.

- *Taxele stabilite* de consiliul parohial se referă doar la sumele plătite de credincioși pentru concesionarea și întreținerea locurilor de înmormântare din cimitire.

- *Contribuțiile benevole* reprezintă sumele oferite de credincioși cu ocazia săvârșirii unor Sfinte Taine și ierurgii. Cuantumul acestora este stabilit de către Consiliul Parohial și are în vedere cheltuielile de funcționare a parohiilor.

- Sfântul Sinod a reiterat interdicția condiționării ofierii de către preot a slujbei înmormântării de plata vreunei taxe mai ales în cazul familiilor sărace, dar parohiile consideră necesare contribuțiile benevole ca donație din partea familiei pentru întreținerea bisericii parohiale. În aceste cazuri, preotul trebuie să elibereze chitanțe familiilor care au donat banii respectivi.

- Sfântul Sinod a aprobat înființarea programului de licență *Artă Sacră* în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia, începând cu anul universitar 2018-2019.

- Sfântul Sinod a aprobat noile steme ale următoarelor eparhii: *Arhiepiscopia Craiovei, Arhiepiscopia Tomisului, Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului, Episcopia Ortodoxă Română a Ungariei, Episcopia Daciei Felix și Episcopia Ortodoxă Română a Canadei*.

Totodată, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat act cu apreciere de referatul *Sectorului relații bisericești, interreligioase și comunități bisericești externe* al Administrației Patriarhale privind participarea delegației Bisericii Ortodoxe Române, conduse de Patriarhul României, la evenimentele organizate la Moscova în perioada 2-5 decembrie 2017 cu prilejul sărbătoririi centenarului restabilirii Patriarhiei în Biserica Ortodoxă Rusă.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

*

*

*

Anunțuri

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului

Programa nouă la examenul oral de capacitate preotească

Începând cu sesiunea martie 2018 a examenului de capacitate preotească s-a modificat programa pentru examenul oral. Aceasta este publicată în numărul lunii noiembrie 2017 al revistei *Renașterea*, pp. 8-9, și poate fi accesată de asemenea pe site-ul Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Programa pentru examenul scris rămâne neschimbată.

Gradul I în preoție

Suștinerea lucrărilor pentru obținerea gradului I profesional în preoție va avea loc în data de **20 februarie 2018**, la Facultatea de Teologie Ortodoxă Cluj-Napoca.

Lucrările de grad se vor depune la secretariatul Facultății până la data de **1 februarie 2018**.

Eveniment muzical de excepție, la Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca

Pr. Prof. Vasile Stanciu

N în seara zilei de 13 decembrie 2017, în Sala Studio a Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, Corul Ave Musica împreună cu Orchestra Camerata Academica ale Academiei de Muzică au susținut un **Concert vocal-simfonic extraordinar**. În prima parte, s-au interpretat două lucrări: *Schicksalslied* op. 54 de Johannes Brahms și Oratoriul de Crăciun de Valentin Timaru. Dirijorul Conf. Univ. dr. Ciprian Para, format sub atenta îndrumare a maestrului Florentin Mihăiescu, și-a asumat o responsabilitate și a reușit cu cele două ansambluri muzicale ale Academiei să creeze o atmosferă de aleasă trăire spirituală românească. Punerea în scenă în primă audiție a unui Oratoriu presupune o pregătire muzicală complexă. Ciprian Para, recunoscut în lumea muzicală clujeană drept un dirijor cu potențial remarcabil, ne-a oferit o seară memorabilă, dedicată iubitorilor de muzică și mentorului său, Valentin Timaru, care la rândul său dedică această partitură dirijorului Ciprian Para, și îi suntem recunoscători.

Compozitorul și Profesorul Valentin Timaru este o personalitate clujeană binecunoscută în lumea muzicii, atât în calitate de profesor universitar și îndrumător de doctorat, cu rezultate remarcabile în cercetarea istoriei muzicii românești, a stilisticii și interpretării muzicale, a formelor muzicale, din care nu lipsesc noțiuni teoretice legate de muzica bizantină și de poezia imnografică a Bisericii Răsăritene, dar și în cea de compozitor de muzică vocală sau vocal-simfonică. Cea mai nouă lucrare a genului vocal-simfonic, Oratoriul de Crăciun, a fost interpretată în primă audiție, sub conducerea muzicală a dirijorului Ciprian Para. Prezentarea în primă audiție a acestei lucrări reprezintă un moment cu valoare de eveniment pentru viața muzicală clujeană. Literatura românească a genului este destul de săracă. Dacă cele două Oratorii bizantine ale lui Paul Constantinescu au marcat destinul muzicii românești cu tematică religioasă, impunându-se prin originalitate absolută, și deschizând drumul compozitorilor secolului al XX-lea spre abordări similare (vezi Octoiul de la Sibiu de Gheorghe Șoima sau Requiemul Parastas al lui Marțian Negrea), Valentin Timaru îmbogățește literatura de specialitate cu această lucrare dedicată Crăciunului, ce deține toate ingredientele unei lucrări originale de impact pentru lumea muzicală a secolului XXI. Dorința compozitorului de a compune un Oratoriu de Crăciun, mărturisită cu multă vreme în urmă, a deveni realitate și ne-am bucurat împreună cu autorul de o interpretare academică, pe măsura prestigiului de care se bucură Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, în fața unei săli arhipline, din care nu au lipsit personalități de prim rang ale vieții muzicale cluje: Acad. Cornel Țăranu, Adrian Pop, Elena Chirceș, maeștri dirijori Petre Sbârcea, Florentin Mihăiescu, Victor Dumănescu, Cornel Groza, alți profesori și compozitori, studenți, masteranzi și doctoranzi, iubitori de muzică.

Oratoriul de Crăciun al lui Valentin Timaru poartă amprenta câtorva aspecte inedite, ce conferă lucrării personalitate și putere de convingere:

Îmbinarea celor două tipuri de limbaj muzical liturgic-tradițional și modern. Cântecul de stea *Ce vedere minunată*, prelucrat după o variantă originală, și melodia Troparului Nașterii, proiectează Oratoriul de Crăciun al lui Valentin Timaru în spațiul românesc, al sa-

tului românesc transilvan, în care oralitatea cântării bisericești capătă valențe de ethos și spiritualitate creștină autentică, iar tradiția creștină a oralității nu este ruptă de contextul liturgic sau cultic al sărbătorii. Valentin Timaru înțelege pe deplin semnificația și valoarea variantelor orale ale muzicii bisericești din Transilvania și le contextualizează de o manieră componistică inconfundabilă. Privit sub acest aspect, Oratoriul reprezintă o fericită continuitate, începută de Paul Constantinescu, Marțian Negrea sau Gheorghe Șoima, cei ce au pus în valoare muzica bisericească românească de strană ascunsă în manuscrise sau în oralitate.

Cât privește cel de-al doilea limbaj muzical la care compozitorul Valentin Timaru a apelat, adică la cel modern, putem afirma cu toată convingerea că această manieră modernă de abordare a scriiturii muzicale cu tematică religioasă nu este nicidecum decontextualizată, ci dimpotrivă, denotă valențele polifonice modale prin excelență, la care se pretează monodia liturgică tradițională. Haina orchestrală în care a fost îmbrăcată această admirabilă lucrare poartă nimb sacerdotal. Sonoritățile ample, luminoase, dense, captivante, creează o atmosferă de bucurie și speranță, de unitate și frățietate, sentimente specifice Nașterii Domnului.

Inserarea textelor biblice cu referire specială la evenimentul Nașterii Domnului declamate de povestitor pe fondul acompaniamentului orchestral, conferă partiturii o notă distinctivă aparte.

Am convingerea că Oratoriul de Crăciun al compozitorului Valentin Timaru va fi receptat la adevărata lui valoare, iar lucrarea în sine va îmbogăți tezaurul spiritualității muzicale românești cu încă o capodoperă demnă de renumele autorului ei.

difuzare a cântărilor de cântări bisericești, spre a le înlesni cântăreților și credincioșilor „posibilitatea de a intra în comuniune sfântă” (*Prefață*), înscriindu-se, astfel, într-o tradiție a ierarhilor promotori ai misiunii prin muzică, ai cărei începători sunt Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna, în Transilvania, și Episcopul Melchisedec Ștefănescu, în Vechiul Regat.

Concepută, așadar, ca un instrument de misiune în rândul credincioșilor de pe cuprinsul Eparhiei și nu numai, lucrarea părintelui profesor Vasile Stanciu selecționează și promovează un repertoriu reprezentativ de „cântări bisericești, pricesne, colinde, folosite la Sfânta Liturghie și la Paraclisul Maicii Domnului”, îndeosebi compoziții cu un grad de dificultate medie, scrise predominant în glasurile I, V și VIII și accesibile interpretării de către parohieni cu minimele cunoștințe tonal-funcționale deprinse în școală. Prin particularitățile sale structurale, colecția se integrează unui proiect căruia autorul i se dedică de câteva decenii, anume cercetarea și valorificarea patrimoniului muzical transilvănean, prin două tipuri de demersuri: cel componistic, în cadrul căruia sunt binecunoscute lucrările *Anastasimatarul*, *Catavasierul*, *Cântările la Sfinții transilvăneni*, *Sfânta Liturghie în Do Major*, *Cântări la înmormântare*, și cel editorial-restituitiv, prin care sunt reintroduse în circuitul științific și în practica de strană lucrări alcătuite de Dimitrie Cunțanu și Vasile Petrașcu, devenite, între timp, rarități bibliografice.

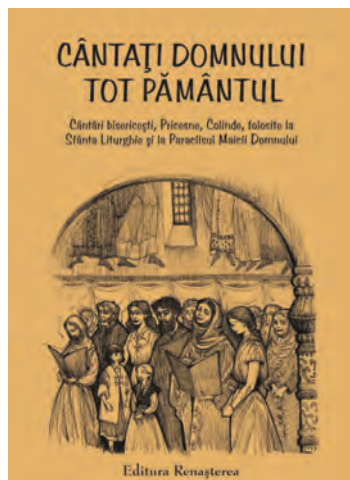
Totalizând 389 de pagini și fiind structurată în șase secțiuni delimitate după criterii funcționale, colecția *Cântați Domnului tot pământul* îmbină cântări preluate din muzica psaltică uniformizată și cântări din muzica bisericească din spațiul transilvănean. Astfel, sunt puse în valoare eforturile conjugate ale mai multor generații de reprezentanți de frunte ai celor două tradiții, începând cu Filothei Sin Aghâi Jipei, Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Ion Popescu-Pasărea, pentru tradiția psaltică uniformizată, respectiv cu Dimitrie Cunțanu, Timotei Popovici, Vasile Petrașcu, pentru tradiția transilvăneană, care au alcătuit colecții de cântări care să servească în cel mai înalt grad nevoilor liturgice ale credincioșilor, cântăreților de strană și clericilor. Dovedind o excelență cunoaștere a acestor tradiții, dar și a vieții muzicale a parohiilor din cadrul Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, a preferințelor, dar și a posibilităților interpretative ale cântăreților și parohienilor, părintele profesor Vasile Stanciu a ales atent și a încredințat tiparului variante melodice larg accesibile, a căror frumusețe și solemnitate rezidă în însăși simplitatea lor, deja consacrate în spațiul liturgic transilvănean și corespunzând ethosului și trăirilor credincioșilor din această zonă.

Colecția se deschide cu o secțiune dedicată *Cântărilor Sfintei Liturghii*, unde, alături de varianta uniformizată, alcătuită de Ion Popescu-Pasărea după melodiile lui Anton Pann, Ghelasio Basarabeanu și Iosif Naniescu, ne sunt oferite cântări specifice Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare și Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite, alcătuite de Dimitrie Cunțanu. Apoi, sub titlul *Pricesne duminicale și cântări calofonice*, partea a doua a culegerii selectează melodii consacrate din colecția *Cântările Sfintei Liturghii* a părintelui Nicu Moldoveanu și restituie câteva nestemate muzicale ale spațiului transilvănean, consemnate de dr. Vasile Petrașcu într-o lucrare greu de găsit astăzi, *45 de Pricesne*, toate potrivite interpretării în timpul Chinonicului, pentru că, performate corect și cu sensibilitate, sunt în deplină concordanță cu atmosfera de taină proprie momentului împărtășirii clerului și credincioșilor. O a treia secțiune grupează cântările îndătinat la praznicele împărătești, aparținând lui Ion Popescu-Pasărea, Nicolae Lungu, Nicu Moldoveanu, Vasile Petrașcu, Ioan Brie și Vasile Stanciu, dispensându-i pe cântăreți de efortul cronofag al căutării variantelor risipite prin toate aceste ediții. Un loc aparte ocupă în cadrul culegerii părintelui Vasile Stanciu *Cântările în cinstea Maicii Domnului*, cele cu care creștinii transilvăneni își însotesc pelerinajele la sărbătorile mariane, cu care i se roagă Preacuratei pe drumurile înspre și la mănăstirile și schiturile care îi sunt închinat, cântări pe care autorul le-a cercetat și fixat în notație muzicală în urmă cu mai bine de douăzeci de ani. Bucurându-se de o la fel de mare popularitate în rândul credincioșilor precum cântecele de pelerinaj, colindele și cântecele de stea oferite în această lucrare sunt variante din colecțiile autorilor George Breazu, Sabin Drăgoi, Ioan Brie și Vasile Stanciu. În sfârșit, ultima secțiune reprezintă varianta muzicală compusă în stil transilvănean de părintele profesor Vasile Stanciu pentru slujba *Paraclisului Maicii Domnului*, deja consacrată între creștinii clujeni, prin intermediul programului catehetic *O seară cu Domnul Hristos și cu Preasfânta Sa Maică*, susținut, în fiecare duminică seara, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, de IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Tipărită într-o formă grafică excepțională, colecția *Cântați Domnului tot pământul* se dovedește o lucrare absolut necesară atât clericilor și cântăreților care vor să dinamizeze viața muzical-liturgică a parohiilor în care activează, cât și credincioșilor care vor să-I aducă laudă lui Dumnezeu, implicându-se în cântarea de strană, precum și tuturor celor interesați de cunoașterea patrimoniului muzical bisericesc românesc.

Un instrument de dinamizare a vieții pastoral-liturgice: colecția muzicală *Cântați Domnului tot pământul*, alcătuită de Pr. Prof. univ dr. Vasile Stanciu

Arhid. Prof. Daniel Mocanu

La sfârșitul anului 2017, Editura Renașterea a pus în circulație o colecție de cântări, alcătuită cu profesionalism și dăruire de Pr. Prof. univ dr. Vasile Stanciu, cu un titlu care rezonază intens îndemnul Sfântului Proroc David: „tot poporul să-i cânte lui Dumnezeu” (Ps. 95, 1). Inițiativa realizării și publicării acestei culegeri îi aparține înaltpreașfinției Sale Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Sălajului și Maramureșului, care, în preocuparea sa asiduă pentru dinamizarea vieții liturgice a comunităților parohiale, a încurajat și susținut proiectele de editare și

Principesa Ileana - Maica Alexandra și „monahismul regal”

Arhim. Benedict Vesa

nii pot înțelege monahismul drept un exercițiu de egoism, ca fugă de lume, sau chiar ca lașitate în fața dificultăților vieții. De ce să pleci din lume, când ar trebui să lucrezi pentru transformarea ei? ar argumenta cineva cu o personalitate hiper-pragmatică. Sau, eventual, pleci din lume, pentru că lumea, așa cum este ea, te copleșește și o refuzi, pur și simplu, ar putea afirma cineva, pe aceeași linie de gândire. Cu atât mai mult, devine surprinzător când o principesă își lasă istoria sa personală deoparte și se logodește cu „Regele Hristos”, îmbrăcând haina monahală. Așa se întâmplă cu Principesa Ileana a României, în Sâmbăta lui Lazăr a anului 1967, la Mănăstirea Bussy-en-Othe din Franța. După șase ani de noviciat, primește „logodirea îngerescului chip”, desăvârșind povestea de dragoste, de data aceasta, cu Mirele Hristos. La întrebările ieromonahului, cu sfială, dar și cu încredere, răspunde mereu „așa cu ajutorul lui Dumnezeu”. Evenimentul este descris pe cât posibil: „În timp ce părintele ieromonah îi taie șuvițele de păr, Ileana are respirația întretăiată și închide ochii. Se simte emoționată, încordată, aproape strivită, așa cum se simțise în copilărie, atunci când se suia în trenurile fratelui ei, Carol, și ele alunecau pe șine, trecând prin mai multe tuneluri. Numai că, de data aceasta, tunelul era un cerc de foc: flăcările o înconjurau, ardeau puternic, dar nu o răneau, erau de jur-împrejurul ei, dar nu o mistuiau”. De acum Maica Alexandra, odată ce a primit „îngerescul chip”, va păși în viața cea nouă și în casa cea nouă a monahilor.

Principesa Ileana, fiica cea mică a regelui Ferdinand și a reginei Maria, se naște în ziua de 23 decembrie 1909. Este educată într-un climat atent ales, la care se adaugă și o anumită înzestrare naturală înspre bine și nobil, fapt care îi creează o atitudine demnă atât față de țară, cât și față de spiritualitatea creștină.

Conflagrația Primului Război Mondial o găsește la frageda vârstă de cinci ani. „Timpul nu mai are răbdare... În timpul acelor ani de greutate și pericole, eram deja suficient de mare cât să înțeleg ce se întâmplă”². Dar este martor și al prestigiului de care se bucură România Mare după anul 1918. Studiază la Colegiul din Heathfield – Ascot din Marea Britanie și devine președinta Asociației Creștine a Femeilor Române.

În ziua de 27 iulie 1931 se căsătorește la Sinaia cu principele Anton de Habsburg Toscana, o zi memorabilă în istoria recentă a românilor. Vor avea șase copii: Ștefan (1932-1998), Maria Ileana (1933-1959), Alexandra (n. 1935), Dominic (n. 1937), Maria Magdalena (n. 1939) și Elisabeta (n. 1942). La fel ca și mama sa, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, va îngriji soldații ca soră medicală – „mama răniților”, mai întâi pe teritoriul german, apoi pe cel românesc. Revine în țară în 1944 și va lucra la Spitalul Crucii Roșii din Brașov. De acum foarte implicată în slujirea medicală, înființează la Bran Spitalul „Inima Reginei Maria”, care va funcționa cu sprijinul Crucii Roșii Internaționale până în anul 1948.

Odată cu abolirea monarhiei, va fi nevoită să părăsească definitiv țara, la sfârșitul anului 1948. După o vizită la mormântul fratelui său Mircea și la monumentul funerar al mamei sale, de la Bran, se pregătește de plecare: „Anton, copiii și cu mine am îngenucheat pentru ultima dată la altarul inimii mamei și ne-am rugat în liniște, din adâncul sufletului... Luasem o cutie frumoasă, veche, din metal, de pe una din mesele de la castel, și, îndepărtând zăpada cu mâinile, am umplut-o cu pământ românesc. Din tot ce am adus cu mine din țară, această cutie este lucrul cel mai prețios”³. Ajunge mai întâi în Elveția, apoi locuiește o vreme la Buenos Aires, unde înființează un cămin purtând numele mamei sale, Regina Maria, destinat refugiaților politici români, iar din 1950 se mută la Boston.

Un eveniment tragic avea să îi fie punct de referință în viață – moartea fiicei sale Minola (Maria Alexandra) împreună cu soțul său. Aceștia se îndreptau către America de Sud, și, la coborâre, în Buenos Aires, o explozie teribilă a făcut fărâme avionul. Ea însăși descrie momentul: „Era ca și cum mi se scursesese tot sângele din inimă, iar trupul meu era sfârtecat în mii de bucăți... Nu există nici un fel de consolare pentru o pierdere atât de grea, nici un mod de a alina durerea sufletului meu... Cel mai bun lucru, singura cale, este să mă confrunt cu realitatea așa cum e ea și să o privesc în față cu bravură creștină, căutând să descopăr lumina și adevărul nu în jurul durerii mele, ci prin ea. Copilul meu a pășit dincolo de pragul vieții acesteia, în viața veșnică. Știu aceasta fără nici o urmă de îndoială”⁴. La scurt timp după prima nenorocire, Ștefan, băiatul său, a căzut de pe cal, s-a lovit la cap și a fost multă vreme în comă. Atunci a înțeles că aceste întâmplări erau semne care îi vor schimba întreaga existență.

Curând după aceste evenimente se adresează Episcopului Antonie Bloom de la Londra pentru a-i cere binecuvântare și povățuire. Astfel în anul 1961, ajunge din nou în Europa, în-

trucât la acea vreme viața monahală din Statele Unite ale Americii era destul de firavă, mai ales cea de limbă română, și intră în Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” din Bussy-en-Othe, din apropiere de Paris. Starea de exil pe care o trăiește se convertește de acum în asumarea unei vieți monahale angajate, întrucât monahul este un om care nu are „cetate stătătoare”, ci o caută pe cea viitoare. Stareta Eudoxia va exprima limpede această trecere și schimbare de paradigmă: „Toți suntem exilați, și poate că Dumnezeu v-a hărăzit dumneavoastră o trăire mai intensă a sentimentului de înstrăinare, a viețuirii într-o țară străină. Adevărata noastră casă este sus, în ceruri, și dumneavoastră vă este dat să cunoașteți acest sentiment mai în profunzime decât cei mai mulți dintre noi”⁵. După șase ani de noviciat, va fi tunsă în monahism primind numele de Alexandra. La scurtă vreme după călugărie, va părăsi din nou Europa și se va îndrepta către Statele Unite ale Americii, unde va înființa, cu binecuvântarea Episcopului Valerian Trifa, o mănăstire cu hramul „Schimbarea la Față” în Elwood City (Pennsylvania). Începuturile au fost dificile, dar și mai dificilă a fost formarea unei obști. În tot acest răstimp l-a cunoscut pe Părintele Roman Braga, fost deținut în închisorile comuniste. Sora sa, Maica Benedicta, cu o experiență monahală îndelungată, i se va alătura Maicii Alexandra și îi va și succeda la stăreție pentru o vreme. Păstrează legături apropiate și cu membrii familiei, dar și cu personalități culturale și duhovnicești ale vremii – Zoe Dumitrescu-Buşulenga (Maica Benedicta), Părintele Andrei Scrima sau Părintele Arsenie Boca.

Cu puțină vreme înainte de trecerea în eternitate, în septembrie 1990, Maica Alexandra va vizita România postdecembristă. Redăm un scurt fragment dintr-un interviu oferit jurnalistului Nicolae Stroescu de la „Europa Liberă” în timpul acestei vizite: „Sunt așa de recunoscătoare pentru tot ce mi s-a dat. Ca un mesaj pentru viitor cred că sunt unele lucruri pe care trebuie să le recâștigăm, adică trebuie să recâștigăm încrederea unul în altul. Lumea încă se îndoiește unul de celălalt. Asta este un lucru de care e absolut necesar să ne dezbărăm. Altfel nu putem merge mai departe. Oamenii trebuie să învețe să ierte. Trebuie să clădim pe încredere și dragoste, altfel nu se poate clădi. Asta este ceea ce ar trebui să facem și cred că se poate face, pentru că am văzut atâta lumină în ochii acelor tineri. Și eu sunt sigură că este ceva de bază adâncă credință ortodoxă în poporul nostru, care întotdeauna ne-a scos din greutate și are să ne scoată și astăzi”.

Monahia Alexandra a trecut la cele veșnice în ziua de 21 ianuarie 1991 și a fost înmormântată în incinta mănăstirii, împreună cu vasul de lut de care nu s-a despărțit niciodată, în care se afla o fărâmă din pământul românesc de care simțea că aparține. Nașterea Alteței Sale Regale, Principesa Ileana a României, a fost vestită de 21 de salve de tun, iar plecarea în veșnicie a Maicii Alexandra, de cântarea repetată a Trisaghionului și de clopotele sfintei mănăstiri.

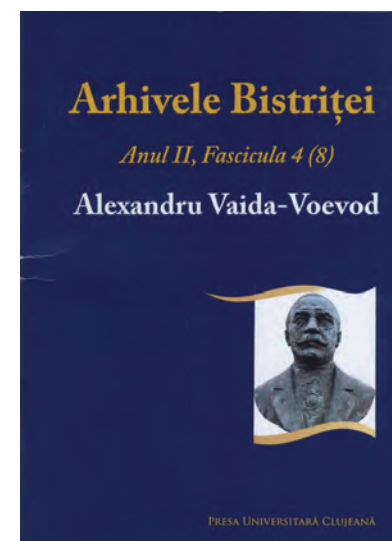
Moștenirea Maicii Alexandra, dincolo de primul așezământ monahal ortodox de limbă română din Statele Unite ale Americii, este ierarhia de valori pe care o promovează și, de aici, implicit, acest tip de „monahism regal”. În sensul transformării apartenenței sale regale într-o noblețe de tip interior, de factură spirituală, realizând, în acest fel, drumul evanghelic de naștere a omului lăuntric, nobil, nu prin apartenența sau poziția sa vremelnică, ci prin lucrarea ascunsă a inimii. Principesa Ileana din lume a devenit crainicul Împărăției din afara lumii. Testamentul său pentru posteritate este exprimat astfel: „Ultima mea rugăciune este ca Domnul Dumnezeu să reverse lumina Sa asupra voastră și să vă dăruiască bucuria pe care nu o poate lua nimeni de la voi”.

Apariție editorială: „Alexandru Vaida-Voevod”

emnalăm o nouă apariție a publicației „Arhivele Bistriței”, anul II, fascicula 4 (8), coordonată de Prof. Dr. Mircea Gelu Buta.

Din cuprinsul fasciculei, intitulată „Alexandru Vaida-Voevod”, reținem: Ioan-Aurel Pop - „Unirea din 1918 și sensurile sale istorice”; Ioan Bolovan - „Probleme demografice și relații interetnice reflectate în discursurile parlamentare ale lui Alexandru Vaida-Voevod la începutul sec. XX”; Liviu Maior - „Alexandru Vaida-Voevod, de la făuritor al Marii Uniri, la «dușman» al poporului”; Mircea Gelu Buta - „Alexandru Vaida-Voevod și bistrițenii”; Mircea Vaida-Voevod - „Alexandru Vaida Voevod - un om pentru istorie”; Ionuț Vulpescu - „Gânduri în preajma centenarului Marii Uniri”.

Fascicula 4 (8) / 2017 din „Arhivele Bistriței” (63 pagini), apărută la Editura Presa Universitară Clujeană din Cluj-Napoca, cu sprijinul Asociației Culturale „Alexandru Vaida-Voevod” Bistrița, poate fi găsită la chioșcurile de ziare din localitățile județului Bistrița-Năsăud.

¹ Beverley Cooke, *Principesă și monahie: Domnița Ileana - Maica Alexandra (1909-1991)*, București, Sofia, 2011, p. 181.

² Ileana, *Principesă a României, Arhiducesă de Austria, Trăiesc din nou*, București, Humanitas, 2005, traducere de Agra Baroti-Gheorghe (*I Live Again*), p. 36.

³ *Principesă și monahie*, p. 148

⁴ *Principesă și monahie*, p. 166.

⁵ *Principesă și monahie*, p. 173.

„Fiecare credincios este o persoană unică și irepetabilă!”

Interviu cu Arhimandritul Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, realizat de către Mirela Boțan.

Mirela Boțan (M.B.): Părinte Dumitru, tot mai mulți dintre noi căutăm astăzi echilibrul și liniște sufletească, atât de necesare. Unii alergăm la psiholog, alții ne deschidem inima celor apropiați, iar alții ne îndreptăm spre biserică. Cum ajungem să găsim un părinte duhovnicesc și să știm că ne este potrivit, că există o formă de compatibilitate între noi?

Arhim. Dumitru Cobzaru: „Nu M-ai fi căutat, dacă nu M-ai fi găsit...!”, zice Blaise Pascal, iar vrednicul de pomenire părinte Mitropolit Bartolomeu ne „avertizează” că Dumnezeu, atunci când îngăduie asupra noastră încercarea dă și soluția! Așadar, Dumnezeu este „odihna sufletelor noastre” (Mt. 11, 29), cu El și doar prin El găsim și dobândim echilibrul și liniște, preotul sau duhovnicul fiind doar mijlocitorul, interpretul și gestionarul harului dumnezeiesc. Chiar el, duhovnicul, este un dar al lui Dumnezeu, ca urmare a rugăciunilor și căutării noastre. Îndeobște, duhovnicul este unul și același cu preotul paroh, iar acolo unde se simte necesar, cu binecuvântare, se recomandă sau se caută un duhovnic sporit sau cu mai multă experiență. Oricum, complementar, avem literatura duhovnicească și viața bisericească care îl confirmă pe duhovnic și întregesc parcursul devenirii unui creștin serios și preocupat. Duhovnicul este o necesitate și chiar o condiție pentru a nu orbecăi în drumul creștinului spre Umanul mântuirii, dar și un reper în problemele delicate, pe care ni le rezervă viața pământească. De aceea, el, duhovnicul, nu trebuie ales la întâmplare, ci căutat, în același timp cerând lui Dumnezeu să ni-l scoată în cale!

M.B.: Duhovnicul devine „observatorul” și „diagnosticianul” nostru spiritual. Cum putem învăța să comunicăm cu adevărat pentru ca această concluzie să fie ziditoare?

Arhim. Dumitru Cobzaru: Prin ascultare! Între duhovnic și fiul duhovnicesc trebuie să existe un dialog permanent, serios și sincer, însă recomandarea sau sfatul părintelui devine obligatoriu, chiar dacă nu este comod sau „rațional”, ascultarea rezolvând multiplele probleme ale unui om, deoarece se lucrează credința și nădejdea și intervine voia lui Dumnezeu. Știm că ascultarea e „ruptă” din Rai și că, datorită neascultării, omul l-a pierdut. Pentru omul contemporan operează concret doar rațiunea, dar aceasta are limitele ei, ori noi trăim în necuprinsul lui Dumnezeu, pe care îl putem însuși prin Cel Necuprins-Dumnezeu, ascultând de El! Așadar, duhovnicul are intuiții cuprinzătoare și pe termen lung, pe care nu le poate descoperi decât la vreme sau lăsând fiul să le concluzioneze în timp. De aici, ascultarea necondiționată!

M.B.: Cum încearcă un duhovnic să-și ajute credincioșii?

Arhim. Dumitru Cobzaru: Simpla lui existență este deja un „confort”! Duhovnicul are la îndemână foarte multe mijloace prin care poate veni în ajutorul credincioșilor lui, însă cel mai important rămâne Dumnezeu. Tot ce lucrează în devenirea fiilor duhovnicesci trebuie să se raporteze la Dumnezeu. Nu are voie să devină doar un fin psiholog și să-i clădescă pe oameni după chipul său, dimpotrivă. El trebuie să facă în așa fel încât Dumnezeu să-i descopere fiului duhovnicesc starea în care se găsește și că trebuie să devină „chipul și asemănarea” (Fc 1, 26) Lui. Dar, ca să răspund punctual, măcar în parte, duhovnicul să aibă răbdarea de a asculta „of-urile” fiilor săi, să-i însoțească în rugăciune, să fie nepărtinitor în sfaturi, să fie consecvent și preocupat, să-L iubească pe Dumnezeu și pe oameni!

M.B.: Fiecare credincios atribuie sensuri particulare spuselor duhovnicului. Ce ar trebui să facă pentru a avea o raportare corectă și folositoare la învățăturile primite?

Arhim. Dumitru Cobzaru: Fiecare credincios este o persoană unică și irepetabilă! Dumnezeu îl tratează ca atare și așa trebuie să o facă și duhovnicul. Spovedania în sine este particulară. De aceea, discuțiile particulare cu duhovnicul devin normative, pentru cele publice și generale este necesară reconsiderarea sau convertirea la particular. De asemenea, o remarcă importantă, duhovnicul nu trebuie să devină o „dependență”, o adevărată legătură dintre părinte și fiu se construiește în maximă libertate!

M.B.: „Se poate omul ierta pe el însuși și curăți fără a trece prin taina spovedaniei? Cum se face spovedania pentru ca ea să fie completă, vindecătoare și să-și atingă scopul?”

Arhim. Dumitru Cobzaru: Complicat... Întrebare cât o carte!

Scriptura spune dar că a ierta păcatele este prerogativa exclusivă a lui Dumnezeu. A te ierta pe tine însuși este o noțiune departe de credința noastră și de morală în general. Este adevărat că în cazuri extreme se poate pretinde și acest lucru, însă e foarte periculos, egoist, egocentru și egolatriu. Dacă păcatul duce la deznădejde, atunci gestionarea situației poate avea în vedere și o oarecare indulgență de sine. Însă față de noi înșine trebuie să avem atitudine de judecător.

În altă ordine, omul se poate curăți de păcatele inerente sau mici, să le zicem *greșale* (Mitropolitul Bartolomeu agreea termenul: *greșală*) prin rugăciunea personală sau comună, însă păcatele mari sau capitale, călcarea poruncilor dumnezeiești și bisericești și cele care au tendința să devină sau au și devenit patimi nu se pot ierta decât prin spovedanie. Spovedania, în sine, nu este doar un moment „salubrizant”, ci trebuie să devină un proces sau o stare, prin care omul să conștientizeze în ce situație se găsește în raport cu Dumnezeu și cu semenii, să-și recunoască neputințele și efectiv păcatele, să se căiască sincer și să înceapă o luptă susținută împotriva a tot ce-i rău în propria-i persoană. Pentru toate acestea are nevoie de un îndrumător experimentat și asistat de Duhul Sfânt. Doar în felul acesta, se ajunge la rezultate, la vindecare și izbăvire sau mântuire.

O experiență de neuitat

Ierom. Maxim Morariu

na dintre experiențele interesante pe care Institutul Ecumenic din Bossey le oferă studenților săi este vizita în parohiile reformate din spațiul elvețian. Ca parte a unui program academic oferit de această instituție, am avut parte în acest an, între 1 și 4 decembrie, de o astfel de experiență, pe care aș putea-o defini ca fiind deopotrivă interesantă și fructuoasă.

S-a nimerit să fim selectați, împreună cu colegul Yar Kuk Li din Myanmar, de comunitatea din Scuol, cantonul Graubünden. Lunga călătorie de la Bossey la Zurich, de acolo la Landquart, unde am luat micuțul și cochetul tren specific zonei montane care ne-a dus în cele din urmă la destinație, a fost aproape descurajatoare. Peisajul ce ni se profila însă în fața ochilor pe măsură ce înaintam înspre zona montană ne-a făcut însă, pas cu pas, să devenim mai entuziaști.

Ajunși acolo, ne-am convins încă din prima clipă că va fi o experiență de neuitat. Zona Rumanach (sau Ladin, cum îi spun localnicii), este păstrătoarea unei limbi frumoase, de sorginte latină din care, ca român puteam înțelege aproape 80 la sută fără translator. Auzind acest lucru, gazda noastră, doamna Erna Koller, mi-a oferit un volum scris în această limbă și, spre surpriza ei, înțelegeam mai bine textul scris decât cel vorbit. Apoi, interacțiunea cu muntele a fost și ea specială. Zăpada, destul de mare și de similară spațiului românesc m-a făcut să nu mă simt foarte departe

de casă. Mai mult decât atât, gazdele au avut grijă să transforme cina din ziua sosirii într-o adevărată aniversare a țării din care veneam, cerându-mi să le vorbesc despre România, istoria și spiritualitatea noastră.

Îndrăgostită de Ortodoxie datorită nuroii dânei, care era originară din zona moscovită a Rusiei, gazda noastră a creat, atât cu prilejul cinei din seara zilei în care am ajuns în Scuol, cât și în contextul întâlnirii cu pastorul Ion din seara următoare, contextul unor frumoase dialoguri despre frumusețea și bogăția mistică a acesteia, dar și al unor comparații între vivacea Biserică răsăriteană, cu rădăcini atât de adânci, și slujbele ei, și seceta liturgică din spațiul reformat, cu care se confrunța, și care, în opinia ei și a pastorului, contribuia într-un fel și la scăderea numărului credincioșilor care frecventau comunitatea lor.

Interesant pentru spațiul elvețian este și diferența mare dintre oamenii acestor meleaguri și cei din alte spații. Societate occidentalizată, Elveția este locuită de oameni care nu diferă cu mult ca mentalitate de francezi sau germani. Sunt bine educați, conștienți de cultura lor, dar destul de reci la nivelul interacțiunii umane. Or, acest lucru nu este valabil pentru oamenii din Scuol. Muntenii de aici sunt foarte călduroși, primitivi și dornici de interacțiune și dialog. De aceea, am avut parte de multe discuții (parțial în limba engleză, parțial în franceză și Rumansch) cu ei și au fost foarte interesați să afle mai multe despre civilizația și cultura noastră și similitudinile filologice. Din nefericire, deși pentru mine a fost ușor să înțeleg limba lor, pentru ei, probabil din pricina ad-stratului slav și al proto-stratului dacic, a fost mai dificil.

S-au bucurat însă de colinda tradițională pe care le-am oferit-o în cadrul slujbei duminicale când, la invitația pastorului Ion, atât eu, cât și colegul meu am vorbit succint despre comunitățile și țările noastre și, pentru a marca perioada liturgică prin care trecem, am cântat ceva specific.

Interacțiunea cu oamenii locului, cu contextul cultural, dar și cu comunitatea locală de aici a fost una cât se poate de specială și utilă. Pe de-o parte m-a adus în legătură cu un context cultural aparte și cu un spațiu cu care, atât din punct de vedere cultural, cât și lingvistic, suntem foarte asemănători. Apoi, mi-a arătat că Ortodoxia poate să facă ceva și oameni la care cineva nu s-ar putea gândi, precum gazdele noastre. În același timp însă, m-a făcut să

fiu atent la problemele pe care comunitatea reformată de aici le întâmpină, în parte din pricina dezinteresului oamenilor, parțial din cauze ce țin de pauperitatea serviciului liturgic și absența unei atmosfere mistice (parțial, cred că am contribuit și eu și colegul meu la remedierea unor chestiuni privitoare la mister și spontaneitate, prin prezența și intervențiile noastre). M-a lăsat însă să înțeleg faptul că, dacă nu vom fi atenți și nu vom învăța din greșelile altora, s-ar putea ca noi înșine să ajungem în postura de a ne confrunța cu aceleași probleme, într-un interval de timp mai mult sau mai puțin îndepărtat.

De aceea, folosesc acest prilej pe de-o parte pentru a împărtăși cititorilor bucuria de a fi

cunoscut oameni atât de speciali și o limbă atât de plăcută și de asemănătoare, iar pe de alta, pentru a prezenta cele trăite. Mi-aș dori însă ca lecturând acest text, dar și altele similare, ortodocșii noștri să se simtă bucuroși și mândri, în sensul responsabil al cuvintelor, de faptul de a face parte din această comunitate de credință, și să-și dorească să devină mai activi și mai dornici de a-și trăi credința așa cum se cuvine.

Tableta lunii

Scriptura

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)

Seneza *Scripturii*, modul în care a ajuns la noi, reprezintă o istorie lungă și cu o importanță fără egal.

În înțelesul dat *Scripturii* de către cei care cred, ea este alcătuită din revelațiile succesive făcute prin Duhul Sfânt unor „aleși”, cunoscuți mai ales sub numele de profeți, sau direct de către Hristos-Dumnezeu ucenicilor săi, adică Apostolilor. În același timp *Scriptura* a încorporat și acele evenimente istorice care au contribuit la arătarea către lume a lui Dumnezeu.

Textele care alcătuiesc „Vechiul Testament” au fost puse la un loc de către învățații poporului evreu încă în veacul al III-lea î.H. sub numele de „Tora” (Pentateuhul, primele cinci cărți ale *Bibliei*) și a textelor considerate sacre și alcătuind împreună ceea ce ei numesc „Tanakh”. Este de subliniat că, încă în această fază, în cuprinsul Tanakh-ului au intrat doar textele considerate sacre, o seamă de texte referitoare la aceleași evenimente au rămas în afară. Iar Tradiția a fost la rândul ei codificată în „Mishna”.

În veacul al II-lea î.H., regele Egiptului, Ptolemeu „Filadelful”, a hotărât ca Biblioteca din Alexandria, întemeiată de el, să cuprindă și o traducere a textelor sacre evreiești. În acest scop el a adunat șaptezeci de învățați, cunosători ai limbii ebraice și grecești (*koine*) și i-a delegat să traducă textele amintite, Totah și Tanakh-ul. Ei au sfârșit această muncă gigantică în anul 132 î.H., și astfel a apărut „Septuaginta”, ceea ce în „Biblie” este desemnat drept „Vechiul Testament”.

Cea mai veche traducere în limba latină s-a săvârșit, prin Fericitul Ieronim, în veacul al IV-lea d.H., „Vulgata”. Dar acea traducere nu a atins perfecțiunea „Septuagintei”.

În sfârșit în veacul al X-lea d.H. (deci mult mai târziu) s-a alcătuit și varianta în limba ebraică, așa numitul text „Masoretic”, care la rândul sau conține diferențe față de textul „Septuagintei”. În jurul acestor diferențe s-au purtat îndelungate discuții și nu puțini au fost cei care ziceau că textul ebraic, „masoretic”, trebuie urmat căci, ziceau ei, a fost alcătuit de evrei. Dar iată că descoperiri începute prin 1947 au arătat altceva.

Este vorba de pergamentele descoperite în jurul așezării de la Qumran, „documentele de la Marea Moartă”. Aceste documente au fost scrise de către o sectă evreiască din veacurile dinainte de Hristos și secolul I d.H. Secta și obiceiurile ei au fost în detaliu descrise de către istoricul evreu Josephus Flavius, în lucrările sale, *Războaiele Iudaice* și, cea următoare, *Antichități Iudaice*, scrise în veacul I d.H., din porunca Împăratului de la Roma, Domițian. Acești esenieni așteptau venirea lui Mesia, și între altele se ocupau cu copierea textelor sacre și păstrarea lor în vase ceramice sigilate. Descoperite, cum ziceam, după 1947, aceste documente cuprind aproape întregul „Vechi Testament”. Citirea lor a făcut posibilă stabilirea exactității textelor cuprinse în „Septuaginta”, „Vulgata” și textul masoretic. Fără puțință de tăgadă, s-a putut stabilit că textul „Septuagintei” este cel corect. Mai apoi Creștinii au adăugat la „Vechiul Testament” textele, considerate semnificative și reale, referitoare la viață, activitatea și învierea lui Hristos, adică cele trei

Evangelii „sinoptice” și Evanghelia Sfântului Ioan, „Bogoslovul”, „Cuvântătorul de Dumnezeu” sau „Teologul”, Faptele Apostolilor, Epistolele și Apocalipsa. Din nou trebuie subliniat că, în acea vreme, au circulat sumedenie de alte „evangelii” și texte apocrife, care nu au fost incluse în Noul Testament. Incluse au fost doar textele considerate, de către Biserică, ca fiind semnificative și de folos poporului credincios. Din anul 232 a început să fie folosit termenul de „Biblia”. Ulterior Biblia a fost tradusă în mai toate limbile pământului și se poate spune că o „limba” nu a devenit deplin literară și matură decât după traducerea *Bibliei* în limba respectivă. În românește Biblia a fost tradusă integral în 1688, în vremea Domnitorului Șerban Cantacuzino.

Din toate cele arătate rezultă limpede că Biserica a creat *Scripturile*, și nu invers. Este iarăși limpede că, în paralel cu existența *Scripturilor*, existau interpretările ei, sistemul de rugăciune și de viață creștină, deci ceea ce, într-un cuvânt se numește „Tradiția”. A susține că „sola scriptură”, doctrina conform căreia singure *scripturile* duc la slujirea dreaptă a lui Dumnezeu, că aceasta ar fi „calea”, reprezintă un dureros exemplu de punere a carului înaintea trăgătorilor. Încă mai mult, textele cuprinse în Sfânta *Scriptură*, fiind produsul Bisericii (trupul veșnic al lui Hristos) nu pot fi înțelese, tălmăcite, decât în cuprinsul Bisericii. Căci în Biserică, credincioșii încețază să mai fie „eu” sau „tu” sau „el”, ei devin „altceva” și acest „altceva” este Trupul mistic al lui Hristos. Cu aceste adevăruri în gând, este atâta de trist să vezi cum cei care utilizează doctrina „sola scriptură” efectiv nu știu ce fac. Spre exemplu. Dacă un „Baptist” sau un „tremurici” vor argumenta „cine are dreptate”, ei își vor arunca unul altuia nesfârșite citate din *Biblie*. Prin acest fel de argumentare s-a ajuns ca azi să existe peste douăzeci și patru de mii de secte (unele au fost așa de înverșunate în folosirea doctrinei „sola scriptura”, că au sfârșit prin a nu mai avea fii creștine), și numărul lor crește. Rezultă, deci, că metodologia folosită, dezbateră „individuală” și fără discernământ a *Bibliei*, duce la divizare, la dezbinare. (Să ne aducem aminte că în ebraică „satan” chiar asta înseamnă, „cel care dezbină”). Fără tradiție și fără dreapta înțelegere a *Scripturilor* toate sectele amintite, toate și fiecare în parte, nu fac decât să repete, din nou și din nou, erezii vechi și de mult deconspirate. Să nu uităm că necuratul nu este „deștept”, este tenace. Și iarăși, să nu uităm că, în conformitate cu învățătura Bisericii, „nepurtarea de grijă” (altfel zis „prostia”) este un păcat.

În aceste împrejurări, neo-protestanții și toate sectele și cultele zis „creștine” nu fac decât să repete trecute erezii, și la asta adaugă o trufie și o îngustime fără margini.

Dialogul cu ei este inutil. Ei nu pot învăța deoarece nu ascultă, trăsătură care unește pe toți fanaticii.

Pentru „noi” este suficient să fim parte a Bisericii Dreptmăritoare, să îi ascultăm învățăturile, să îi urmăm sfaturile, să îi admirăm frumusețea împărătească, să stăm uniți în jurul ierarhiilor și să ascultăm glasul clopotelor care bat spre lauda lui Dumnezeu.

Stareța Mănăstirii Cormaia, monahia Ecaterina (Ghiran), a adormit întru Domnul

Pr. Paul Gavriiloaie

Zeci de monahi și preoți, dar și sute de credincioși din mai multe zone, au participat sâmbătă, 30 decembrie, la slujba de înmormântare a monahiei Ecaterina Ghiran, stareța Mănăstirii de la Cormaia.

Slujba a avut loc în biserica nouă a mănăstirii și a fost oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI, înconjurat de un sobor impresionant de preoți și diaconi, din care au făcut parte și Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhid. Claudiu Grama, consilier pe probleme de misiune și protocol, dar și protopopul Țării Năsăudului, părintele Ioan Dâmbu.

În cuvântul de învățătură rostit cu această ocazie, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei a subliniat virtuțile pe care trebuie să le aibă o călugăriță, care și-a închinat întreaga viață Domnului Hristos, remarcând faptul că monahia Ecaterina Ghiran a avut toate aceste virtuți, care au făcut-o atât de iubită în rândul obștii monahale și în rândul pelerinilor veniți să înalțe rugăciuni la Mănăstirea de la Cormaia.

Înainte de a fi depusă în cimitirul din spatele bisericii, protosinghelul Nicodim Sângeorzan, duhovnicul mănăstirii, a prezentat biografia stareței Ecaterina Ghiran, care a condus peste două decenii obștea monahală din localitatea Cormaia.

Monahia Ecaterina Ghiran s-a născut la 25 februarie 1936, în localitatea Oșorhel, județul Cluj. La 8 noiembrie 1955, a fugit la Mănăstirea Nicula, unde a fost îndemnată să tragă la sorti pentru alegerea mănăstirii unde să se nevoiască. A ajuns la Mănăstirea Timișeni de lângă Timișoara, însă în cele din urmă, ÎPS Vasile Lăzărescu, a chemat-o la Mitropolie, unde a stat până în 1960.

A fost apoi dată afară din mănăstire, în urma Decretului 410 din 1959, și a lucrat o vreme la fabrica de cherestea de la Vasiova, după care, s-a mutat la București, unde a lucrat 8 ani de zile.

A reintrat apoi în mănăstire, și a coordonat aproape 24 de ani, din ascultarea ÎPS Nicolae, atelierul de croitorie al Mitropoliei de la Timișoara. După pensionare, s-a retras pentru o perioadă la Mănăstirea Timișeni, după care a venit la Cormaia și începând cu anul 1997 a fost numită stareță a acestui așezământ monahal din Țara Năsăudului. A plecat la Domnul în 24 Decembrie 2017, după 20 de ani de stăreție și o viață întreagă închinată Domnului Hristos!

Veșnica ei pomenire!

Părintele Dumitru Goia (1867- 1933), un mare român

„Fiecare loc de pe pământ își are o poveste a lui,
dar trebuie să trăgi bine cu urechea ca să o auzi
și trebuie și un dram de iubire ca să o înțelegi.”
(Nicolae Iorga)

Pr. Eugen Goia

Lământul Țării Moților, brădat adânc în istorie și în legendă, a cunoscut încrâncenarea unor vremuri în care înaintașii noștri au apărut cu sângele lor glia străbună sau au hrănit-o cu lacrimi și sudoare în ceasurile de muncă istovitoare.

Cu emoție legitimă, cu cerneala inimii, dintr-o sfântă datorie, dorim să aducem la lumină evenimente de tristă amintire, acum când ne aflăm în prag de sfântă sărbătoare de la 1 Decembrie 1918, pagini care să ne vorbească despre trecutul dureros al românilor, al moților.

Odată cu intrarea României în Primul Război Mondial, au început mari suferințe pentru populația din Transilvania, îndeosebi pentru intelectuali și mai ales pentru preoți, care erau socotiți principalii instigatori ai românilor împotriva stăpânirii bicefale austro-ungare. Pentru aceste redate de rezistență românească guvernul de la Budapesta a întocmit o „Listă neagră” cuprinzând numele tuturor românilor din granițele Ungariei care au cutezat să-și manifeste prin fapte descrise ființa lor de români. Într-un document de epocă se păstrează această mențiune: „Puțini preoți români sunt în Ardeal care să nu merite feapa”... Viața multor preoți a avut un epilog dureros. Au fost arestați în miez de noapte, închiși, anețiați sau alungați din parohii.

Părintele Sebastian Stanca din Sebeș, unul din „beneficiarii” deportării de la Sopron, ne-a lăsat o valoroasă carte care cuprinde nume de preoți deportați, cu detalii despre suferințele lor îndurate. Cartea se intitulează *Contribuția preoțimei din Ardeal pentru întregirea neamului, 1916-1919*”, Editura Cartea Românească, Cluj 1925. Autorul cărții descrie mizeria îndurată în toată călătoria cu trenul, mizeria din vagoane, staționarea prin gări, fără apă și fără hrană, înghesuții în niște vagoane sordide, mulți fiind ridicăți de la altare. Au fost ridicăți cu întreaga familie, chiar cu copii mici de câteva săptămâni. Ne-au bătut păstori ca să ne risipească turma! Se declarau creștini, ei, care nu aveau nimic cu cele sfinte. Nu întâmplător poetul nostru Mihai Eminescu scria: „Acestora li s-a creștinat doar pielea, nu și sufletul.”

Nenumărați preoți din Ardeal sau copiii acestora își destăinuie suferințele îndurate. Jandarmii unguri au pornit ca o haită la vânătoare să săvârșească „bravuri patriotice” asupra bieților români fără putință de apărare. Guvernul de la Budapesta a alcătuit în 1914 un ordin telegrafic: „Tot ce este suspect să fie reținut”. Cu brutalitatea caracteristică jandarmilor unguri i-au ridicat pe cei mai mulți preoți în miez de noapte, i-au băgat în lanțuri, i-au luat între baionete, i-au purtat zeci de kilometri pe drum de țară din sat în sat, pălmuindu-i și batjocorindu-i, pe alții i-au dus în ziua mare pe ulițele orașelor ungurești și săsești în huiduielile și scuipările publicului.

Nici sărmanele clopote ale bisericilor românești nu au fost ferite de osânda la moarte, de lăcomia și nebunia stăpânirii ungurești. Am în față două scrisori-document, scrise de către doi copii ai Părintelui Dumitru Goia, preot în Sohodol, care a îndurat mari suferințe fizice și sufletești în timpul detenției. Părintele este amintit și în cartea părintelui Sebastian Stanca, la pag. 74.

Scrisorile sunt scrise de Prof. Dr. Ioan Goia¹ și Maria², doi dintre cei șapte copii ai părintelui Dumitru, cu care am purtat o bogată corespondență.

Scrisorile primite, scrise cu cerneala inimii, cuprind amintiri dragi, tulburătoare, despre părinții iubiți și anii când le-a lipsit tatăl din sânul familiei.

Prima scrisoare aparține Prof. Dr. Ioan Goia, din care cităm: „Tatăl meu, Preotul Dumitru Goia, a fost fiul țaranului Ioan Goia și a Zamfirei, născută Galdău. Studiile le-a făcut la Alba-Iulia și Brașov. S-a înscris la Seminarul Teologic din Sibiu, devenind preot. A fost un bun gospodar.

Cu ajutorul credincioșilor a zidit o școală nouă, modernă, în localitatea natală, Sohodol. Aici a făcut și Primăria. Având o fire blândă s-a bucurat de o mare popularitate printre credincioși. A avut un talent

muzical remarcabil, cântând din fluier, piesa sa de rezistență fiind cântecul cu care a intrat Avram Iancu în Abrud. Tot cu fluierul a dat și un recital pe scena Teatrului Național din Cluj.

După apariția studiului „Moții și maghiarii” în Tribuna de la Sibiu, i-au dăruit lui Slavici un album care purta pe copertă o placă de aur masiv pe care erau gravate cuvintele „Moții lui Slavici”, însoțit de un text omagial, urmat de 300 de semnături ale preoților, învățătorilor și proprietarilor de mină.

Printre aceste semnături figurează și semnătura tatălui meu, Dumitru Goia, paroh gr. ort. în Sohodol. Acest lucru dovedește notorietatea sa în regiune.

(În acest Album se menționează ca fiind nepot de frate a lui Cloșca, martirul de la 1785.)

A ocupat funcția de director al școlii primare și secretar al Astrei. A participat alături de consătenii săi moți și de preoțimea de vrednică aducere aminte a anului 1918 la izbânda totală a idealului național: „Unirea cea Mare!” de la 1 Decembrie.

Când România a intrat în Primul Război Mondial un prim-pretor șovin a dispus ca preotul Dumitru Goia să fie deportat la Sopron, alături de alți preoți și învățători de pe întreg cuprinsul Transilvaniei. Aici a fost maltratat ca cel din urmă criminal.

A lucrat la o carieră de piatră din Sopron fiind obligat să care cu roaba piatră.

A fost eliberat la 8 Iulie 1917, în schimbul unei cauțiuni de zece mii de coroane.

Întors acasă a găsit ruină și pustietate. Soția i-a murit de supărare. Părintele Dumitru s-a îmbolnăvit de astm bronșic, care, agravându-se boala, i-a cauzat moartea în mai 1933. A fost înmormântat în cimitirul bisericii din Sohodol.

Cu binecuvântarea lui Dumnezeu, din căsătoria Părintelui Dumitru cu soția Elena au rezultat șapte copii, educați creștinește și promovați în școli superioare, angajați în activități folositoare neamului românesc”.

A doua scrisoare aparține Mariei Goia, din care cităm:

„Stimate Părinte Eugen,

Aș dori să vă relatez o frântură despre felul cum s-a desfășurat arestarea scumpului și neînfricatului român, care a fost bunul meu tată, Dumitru Goia.

Era într-o zi rece de primăvară. La crăpatul zorilor au bătut cu sălbăticie în poartă trei jandarmi. L-au somat pe tata să se îmbrace și să-i urmeze. Mama și copiii minori am început să plângem și să ne ținem de el să nu-l ducă.

Jandarmii ne-au îmbrâncit brutal și au dat să-l împingă afară din curte. Atunci s-a întâmplat un lucru care nu-l pot uita. M-a marcat sufletește pentru întreaga viață.

În gălăgia ce o făceam cu vaităturile noastre, cel mai apropiat vecin, pe nume Dumitru Dura, sculat din pat, desculț, a venit fugind, l-a împins pe un jandarm ca să dea mâna cu tata și i-a întins o coroană zicând: *Părinte, primește coroana aceasta care o am, că poate te va ajuta la un necaz și Dumnezeu să te aibă în pază și să te aducă cât mai curând acasă, și i-a zis mamei: fiți tare Doamnă Preoteasă, nu mai plângeți, că noi vă ajutăm, nu vă lăsăm.*

Acest gest al omului sărac, umil, dar cu suflet mare cât un munte, îmi stăruie în minte și acum, că tatăl meu a fost un om bun, iubitor de credincioși cât a trăit.

Apoi a urmat percheziția, după care am rămas cu bogata și valoroasa bibliotecă a tatei transformată într-un morman de cărți sfărțecate și distruse, plus lipsa banilor, pe care i-au luat dintr-un sertar al bibliotecii unde se păstrau.

Aș dori să amintesc că tata a fost distins cu titlul de protopop onorar și iconom stavrofor în timpul activității pentru faptele sale în slujba bisericii și a neamului românesc”.

Am încercat, cu respectul convenit unui mare slujitor al Bisericii străbune, preotul-martir Dumitru Goia, să ștergem colbul uitării ce s-a depus peste viața și faptele lui vrednice de pomenire, scrisorile îngălbenite de vremuri ale copiilor Ioan și Maria, m-au făcut să-mi îndeplinesc această obligație de suflet, fiind un imbold pentru mine pentru a le aminti, așa cum au făcut-o descriind viața de familie, casa părintească a unui preot modest din Țara Moților. Aceste pagini de istorie durută trebuie mereu recitate și recunoscute acum, când se împlinesc o sută de ani de atunci.

Părintele Dumitru Goia a făcut parte din rândul preoților-martiri ai Bisericii Ortodoxe Române. Acești preoți sunt pilde de istorie și trebuie să primească mereu recunoștința neamului, a bisericii și acel titlu de noblețe și trăinicie. Sunt modele de urmat pentru tânăra generație tot mai dezorientată. Un lucru esențial trebuie să-l păstrăm cu sfințenie, să fie legământul nostru: Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 s-a împlinit cu mari jertfe omenești, cu sânge și suferință. Numai așa putem fi contemporani cu cei ce au împlinit Unirea dacă le vom păstra în amintire faptele lor vrednice de pomenire. Viața și puterea noastră stă în unire.

1 Decembrie 1918 este Ziua Națiunii Române, ziua marilor împliniri. Cinstindu-ne trecutul, faptele înaintașilor, ne respectăm ființa noastră.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (decembrie 2017)

In perioada 30 noiembrie-8 decembrie 2017 au fost organizate activități dedicate *Săptămânii Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca*.

Duminică 3 decembrie 2017 - Concert de colinde la biserica Soborul Sfinților Apostoli din Cluj-Napoca, cartierul Someșeni, susținut de Corul de Cameră Psalmodia Transylvanica al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Luni, 4 decembrie 2017 - Lansare de carte:

Educație și Mărturisire. Formarea creștină a tinerilor în spiritul viu al Tradiției, Editura Presa Universitară, Cluj-Napoca, 2017, editori: Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu și Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea. Au prezentat: Lect. univ. dr. Nicu Turcan și Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican - Manciu

Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea, *Teologia dialogului intercreștin. O introducere*, Presa Universitară Clujeană, 2017. Au prezentat: Lect. univ. dr. Nicu Turcan și Dr. Paul Siladi

Marti, 5 decembrie 2017 - Lansare de carte:

Nicolae Turcan, *Paradoxuri și îngenuncheri. Meditații despre filosofie și credință*, Editura Eikon, București, 2017. Au prezentat: Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea și Dr. Paul Siladi.

Personalități ale Universității „Babeș-Bolyai”: Pr. prof. univ. dr. Isidor Todoran, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca, 2017, coordonator Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă. Au prezentat: Pr. lect. univ. dr. Grigore Dinu Moș și Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă. A participat și Prof. univ. dr. Ioan Bolovan, prorector al Universității Babeș-Bolyai. A fost prezentă și doamna Lia Onițiu, fiica marelui dogmatist Isidor Todoran.

În după amiaza aceleiași zile, în Sala Teatrului Municipal din Deva - Concert de Colinde susținut de Corul de Cameră Psalmodia Transylvanica. A doua zi, miercuri, 6 decembrie 2017, cu ocazia hramului Catedralei din Deva, Corul menționat a dat răspunsurile la Sfânta Liturghie oficiată de către un sobor de arhierei. P. S. Episcop Gurie a oferit Crucea Episcopiei Devei și Hunedoarei pentru clerici părintelui prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca și dirijorul Coralei „Psalmodia Transylvanica”.

În seara zilei de marți, 5 decembrie 2017, în Paradisul Facultății de Teologie Ortodoxă a fost săvârșită slujba Privegherii de către Protos. lect. univ. dr. Benedict Vesa.

Miercuri 6 decembrie 2017 de sărbătoarea Sf. Ierarh Nicolae, hramul paraclisului școlii noastre teologice, a fost săvârșită Sfânta Liturghie la capela facultății. A slujit IPS Mitropolit Andrei în sobor de preoți profesori. Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de corul mixt al facultății, condus de Arhid. prof. dr. Daniel Mocanu. La final, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității, a mulțumit tuturor celor prezenți.

În aceeași zi, Seară cultural-artistică:

Lansarea volumelor: *Între închisoare și Împărăție. Un interviu înedit cu Părintele Profesor Ioan Bunea, aprilie, 1990*, realizat de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Ed. Renașterea, 2017. A prezentat: Conf. univ. dr. Radu Preda - președintele Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) și *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste*, coordonator ierom. dr. Grigorie Benea. Au prezentat: IPS Mitropolit Andrei, Conf. univ. dr. Radu Preda și cercet. Nicolae Adrian Petcu.

Program artistic: *Iarna închisorilor*, prezentat de studenții facultății. Coordonator: Arhid. prof. dr. Daniel Mocanu.

La manifestare au participat d-nele Lia Drăgănescu (fiica Pr. prof. univ. dr. Liviu Galaction Munteanu) și Dorina Bia (fiica Pr. prof. Ioan Bunea), cărora le-a fost conferit de către IPS Mitropolit Andrei ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni.

Joi, 7 decembrie 2017 - Concert de Colinde susținut de Corul de Cameră Psalmodia Transylvanica la biserica cu hramul Sf. Treime din Vatra Dornei.

Vineri 8 decembrie 2017, la biserica Adormirea Maicii Domnului din Cluj-Napoca, cartierul Mănăștur - Concert de Colinde susținut de Corul de Cameră Psalmodia Transylvanica.

In perioada 4-8 decembrie 2017, Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta a fost invitat la Institutul Cultural Român din Stockholm, unde a susținut două conferințe: *Naționalitatea sfinților și Magie și / sau minune în medicină*.

In data de 5 decembrie 2017, în organizarea Centrului de Studii Ecumenice și Interreligioase, a Facultăților de Teologie Ortodoxă, Romano-catolică, Greco-catolică și Re-

¹ Prof. Dr. Ioan Goia: scrisoarea a fost redactată de Domnia-Sa la vârsta de 86 de ani. A fost o somitate a medicinei clujene și nu numai, elaborând peste 150 de lucrări științifice în domeniul medicinei, ca părinte al semioticii. Este numit profesor emerit, om de știință eminent, membru al Academiei de Științe Medicale. Cursurile sale sunt actuale și astăzi, cabinetul său de lucru devenind Muzeul Dr. Ioan Goia.

² Maria, căsătorită cu Doctor I. Lazăr, Judecătoria Cluj, lucrând ca și contabilă la Banca Națională Cluj, scrisoarea fiind redactată la vârsta de 90 de ani, 16 ian. 1988.

formată ale UBB și a avut loc conferința cu titlul: *Ecumenism și receptare, o temă actuală?* susținută de Pr. Andrej Perzynski de la Universitatea Cardinal Stefan din Varșovia Wyszynski.

Marți, 5 decembrie 2017, la sediul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca au avut loc lucrările sinaxei stareților, starețelor, egumenilor și duhovnicilor, din Arhiepiscopia Clujului. În deschidere, IPS Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, a oficiat Sfânta Liturghie în capela facultății, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

Miercuri, 6 decembrie 2017, la biserica studenților din Cluj-Napoca a avut loc vernisajul unei expoziții de icoane și lansarea numărului 27 al revistei *Arthos*, cu tema: *Martori, mărturisitori, martiri ai temnițelor comuniste*. Invitați au fost: IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și Conf. univ. dr. Radu Preda.

Miercuri, 6 decembrie 2017, un grup de studenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă au colindat personalul și cititorii Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca.

Joi, 7 decembrie 2017, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca și Centrul de Dialog între Teologie și Filosofie al Universității Babeș-Bolyai a organizat conferința cu titlul: *Modernii papei Grigorie cel Mare. Obiectul și intenția Dialogurilor*, susținută de Prof. univ. dr. Alexander Baumgarten, directorul Departamentului de Filosofie Premodernă și Românească din cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a UBB.

La biserica Protopopiatului Ortodox Bistrița cu hramul „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” (biserica Coroana) a fost organizată joi, 7 decembrie 2017, o seară duhovnicească. Invitat a fost Protos. lect. univ. dr. Benedict Vesa, care a susținut prelegerea cu titlul: *Crăciunul în chip de rob*.

În seara zilei de joi, 7 decembrie 2017, în cadrul Zilelor Colegiului Sf. Nicolae din Iași a avut loc conferința: *Biserica și extremele politice. Lecțiile trecutului recent, la care au fost invitați Conf. univ. dr. Radu Preda și cercet. Nicolae Adrian Petcu*.

În perioada 7-8 decembrie 2017, Centrul de Studii Biblice al UBB a organizat conferința interdisciplinară: *Religion and Human Rights: Friends or Foes?* Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă a susținut prelegerea: *Dignity and Human Rights – A Biblical Perspective*.

Sâmbătă 9 decembrie 2017 în Sala Konrad Adenauer a Institutului de Studii Germane al UBB a fost organizată o masă rotundă cu tema: *Religie și libertate*. Cuvântul de salut a fost adresat de Prof. univ. dr. Rudolf Gräf, prorector al UBB. Au participat: Reinhart Guib Episcopul Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană din România, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă (care a fost însoțit de Pr lect. univ. dr. Cosmin Cosmuța și a prezentat în detaliu legăturile academice ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca cu Biserica Evanghelică din Germania și perspectivele acestei colaborări.), Pr. prof. univ. dr. Cristian Barta, decanul Facultății de Teologie Greco-Catolică, Conf. univ. dr. Lukacs Olga, decanul Facultății de Teologie Reformată, Pr. conf. univ. dr. Vik Janos, decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică și Prof. dr. Konrad Gündisch, reprezentant al Consiliului Cultural Săsesc. Moderator a fost Conf. univ. dr. Segedi Edit de la Facultatea de Studii Europene.

Duminică 10 decembrie 2017 a avut loc concertul de colinde al corului Catedralei mitropolitane, dirijor: Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu. În program au fost lucrări de D. G. Kiriak, Timotei Popovici, Valentin Teodorian, Radu Zamfirescu, Nicolae Lungu, Vinicius Grefiens, F. M. Bartoldi, John Stainer, Michael Pretorius și Georg F. Haendel.

Marți, 12 decembrie 2017, la Casa de Cultură a Studenților, sub egida Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului și a Organizației Creștine „Agape. Prețuim Familia”, a avut loc conferința: *Ne place acest Iisus?*, susținută de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană.

Joi, 14 decembrie 2017, la Catedrala Mitropolitană s-a organizat tradiționala *Seară ecumenicală de colinde*. Au participat corurile facultăților de teologie din Universitatea „Babeș-Bolyai”, însoțite de decanii acestora, precum și de întâistătorii Bisericilor istorice din Cluj-Napoca, ca invitați speciali ai IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. Facultatea noastră a fost reprezentată de Corul de Cameră *Psalmodia Transylvanica*, dirijor Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

Au mai participat:
Corul Magnificat al Catedralei Greco-catolice Schimbarea la Față din Cluj-Napoca, dirijor: Prof. dr. Alexandru Suciu,
Corul Facultății de Teologie Reformată din Cluj-Napoca, specializarea Teologie didactică muzicală, dirijor: Lect. univ. dr. Windhager-Gered Erzsébet,
Corul de fete Oremus al Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, dirijor: Arhid. prof. dr. Daniel Mocanu,
Corul Sfânta Cecilia al bisericii Romano-catolice Sf. Mihail din Cluj-Napoca, dirijor: Prof. Dr. Potyo István,
Corul Viva la Musica al Forumului Democrat German din Cluj-Napoca, dirijor: Prof. Francisc Mureșan,
Momentul a fost dedicat memoriei Regelui Mihai I al României.

Vineri, 15 decembrie 2017, în holul central al Facultății de Teologie Ortodoxă Justinian Patriarhul din București a avut loc expoziția-concurs: *Icoana - chip mărturisitor*, ediția I, cu două secțiuni: Icoană pe lemn și icoană pe sticlă, frescă și alte tehnici și festivitatea de premiere. Au fost expuse lucrări ale studenților specializărilor Artă sacră de la Facultățile de Teologie Ortodoxă din București și Cluj-Napoca – coordonați de Diac. conf. univ. dr. Marin Cotețiu și Conf. univ. dr. Marcel Gheorghe Muntean. Expoziția a putut fi vizitată până în 22 decembrie 2017.

Duminică, 17 decembrie 2017, la Catedrala Mitropolitană a avut loc tradiționalul Concert de Colinde al Facultății noastre de Teologie. Au fost interpretate colinde tradiționale de către Corul bărbătesc dirijat de Arhid. prof. dr. Daniel Mocanu și colinde corale, de către Corul de Cameră *Psalmodia Transylvanica*, dirijat de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu. Piesele i-au avut ca autori pe: Nicolae Lungu, Gheorghe Cucu, Valentin Teodorian, Gheorghe Stratulat, Gheorghe Șoima, Stelian Ionașcu, Alexandru Pașcanu, Gheorghe Danga, Tiberiu Brediceanu, Ioan Bocșa, I. D. Chirescu, V. Popovici, Vasile Pop Băleni și Francisc Hubic.

Duminică, 17 decembrie 2017, în parohia ortodoxă din localitatea bistrițeană Telciu, la Sfânta Liturghie, a fost invitat Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității Babeș-Bolyai, care a ținut un cuvânt de învățătură.

Duminică, 17 decembrie 2017, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană a săvârșit Sfânta Liturghie în biserică cu hramul „Sfântul Nicolae” din orașul stațiune Sîngeorz-Băi, alături de un sobor de preoți și le-a vorbit credincioșilor prezenți despre *Crăciunul fără Hristos*. În aceeași zi, la Vecernie, părintele profesor a fost prezent în biserică „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, unde a susținut conferința cu titlul: *Taina Sfântului Botez - Ce ne spune Biblia?*

În după amiaza zilei de duminică, 17 decembrie 2017, a avut loc, la Casa de Cultură a comunei Baciu, cea de-a patra ediție a concertului caritabil de colinde *Să dăruim, împreună!*, organizat de Parohia ortodoxă „Sfânta Treime” și Asociația Tinerilor Ortodocși din Baciu. În cadrul evenimentului a avut loc și o expoziție de icoane pe sticlă realizate de către copiii grupului catehetic din cadrul parohiei. Conf. univ. dr. habil. Marcel Gheorghe Muntean a vorbit despre Icoană ca fereastră spre cer.

Un număr de 47 de membri ai echipei Universității Babeș-Bolyai au primit luni, 18 decembrie 2017, premii pentru excelență în activitatea desfășurată în acest an. La ceremonia care a avut loc în Aula Magna a Universității au participat: rectorul UBB, Acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, președintele Senatului UBB, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, prorectorii Universității, decanii facultăților din UBB și cadre didactice. Pentru facultatea de Teologie Ortodoxă **premiul anual de excelență în cercetarea științifică i-a fost decernat** Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea, iar **premiul anual de excelență didactică** Lect. univ. dr. Claudia Cosmina Trif.

Luni, 18 decembrie 2017, în foaierea Bibliotecii Județene Octavian Goga, a avut loc vernisajul expoziției Salonul Icoanei Ardelene, organizată anual de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj.

Sunt expuse icoane pe sticlă și lemn realizate de studenți, masteranzi și absolvenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, specializarea Artă Sacră – Elizaveta Mașchin, Alexandra Șireag, Ciprian Teofil Chircu, Veronica Matei, Ioan Georgiu, Ștefana Sava, Florina Beganu, Ion Pîntea, Flaviu Mureșan, Cătălin Ionuț Portase, Ioana Cernău, Vlăduț Gheorghe Molnar, Paula Hărăstășan, Ionuț Ciprian Vaidăș, Vasilica-Cristina Nicula, Magdalena Tofană, Ioan Bogdan Mureșan, Dana Cavaleru, Domnina Dorina Arina Mariș, Cătălina Stanciu, Magda Babău, Cornelia Maria Cruciu, Vaselena Logoș, Teodora Fronea, Laura Iuliana Pauliuc, Loredana Lorinț, Cristian Giurca, Alexandru Petran, Maria Ion, Olivia Măruțoiu, Aniela Siladi, Ionuț Lazăr și Alina Mureșan, coordonați de conf. univ. dr. habil. Marcel Gheorghe Muntean.

Aflată la cea de-a XVIII-a ediție, expoziția poate fi vizitată până în 12 ianuarie 2018.

Luni, 18 decembrie 2017, la Centrul Cultural Arta din Dej în organizarea Asociației Filantropia Ortodoxă Dej în parteneriat cu Protopopiatul Ortodox Român Dej și cu sprijinul Primăriei Municipiului Dej, a avut loc conferința: *Ce mai spune Biblia omului de azi?* susținută de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană. Evenimentul a fost întregit de un moment artistic: o piesă de teatru pusă în scenă de actorii Teatrului Național din Mediaș.

Marți, 19 decembrie 2017, la Mănăstirea Florești, s-a organizat de către facultatea noastră un moment comemorativ: *Colind pentru Paula*, dedicat fostei noastre colege Paula Bud. Corul de Cameră *Psalmodia Transylvanica* a susținut un concert de colinde.

Miercuri, 20 decembrie 2017, în cadrul seriei duhovnicești de dinaintea vacanței de Crăciun, IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a fost colindat la reședința mitropolitană de studenții și profesorii facultății noastre, după ce marți, 19 decembrie, IPS Sa a primit cu colinda Corul de Cameră *Psalmodia Transylvanica*.

Joi, 21 decembrie 2017, Corul de Cameră *Psalmodia Transylvanica* a susținut un Concert de Colinde la Casa de Cultură a municipiului Câmpia Turzii.

Joi, 21 decembrie 2017, la biserica Protopopiatului Ortodox Bistrița cu hramul „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” a fost organizată o seară duhovnicească. Invitat a fost Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, care a susținut prelegerea cu titlul: *Crăciunul azi, fără Hristos!?* A participat și Corala Osana a preoților din Protopopiatele Bistrița și Beclean, care a oferit celor prezenți un concert de colinde.

Cercul studențesc pentru filantropie practică, (responsabil drd. Alexandra-Felicia Coroian-Georgiu) a organizat, în cadrul Facultății, în luna decembrie 2017 o colecție destinată unor familii cu posibilități reduse (din Cluj-Napoca, Sânnicoadă și Dumbrava), la aceasta contribuind foarte mulți dintre studenți cu: alimente neperisabile, jucării, îmbrăcăminte, încălțăminte, materiale pentru curățenie și igienă personală.

Dacian But-Căpușan

Agenda P.S. Vasile

Decembrie 2017

3 decembrie: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

6 decembrie: Cu ocazia Sărbătorii Sf. Ierarh Nicolae este prezent la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

10 decembrie: Participă la Sfânta Liturghie în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

17 decembrie: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor, din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește efonise și binecuvântări.

24 decembrie: În Duminica dinaintea Nașterii Domnului este prezent la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

20-24 decembrie: În această perioadă primește la reședință grupuri de colindători din cadrul Eparhiei.

25 decembrie: De Sărbătoarea Nașterii Domnului participă la Sfânta Liturghie la Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor, din Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

26 decembrie: Cu ocazia Soborului Maicii Domnului la Sfânta Liturghie este prezent în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor, din Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

27 decembrie: În ziua praznicului Sfântului Arhidiacon Ștefan participă la Sfânta Liturghie la Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor, din Cluj-Napoca.

29 decembrie: Înaltpreasfințitul Părinte și Arhiepiscop Andrei oficiază slujba de Te-Deum cu ocazia aniversării zilei de naștere a Preasfințitului Vasile Someșanul, iar la final rostește un cuvânt de mulțumire. La finalul acestei slujbe angajații Centrului Eparhial au fost invitați la o agapă.

30 decembrie: Cu ocazia zilei de naștere Preasfințitului Episcop Vasile Someșanul participă la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, iar la final rostește un cuvânt de mulțumire tuturor celor prezenți.

31 decembrie: În Duminica după Nașterii Domnului este prezent la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

A consemnat, Pr. Călin Fecior

Biserica Ortodoxă, veghetor al neamului de pretutindeni

Camelia Strungari

La invitația Ambasadei Române din Regatul Suediei și a Episcopiei Ortodoxe a Europei de Nord, o delegație formată din prof. dr. Mircea Gelu Buta de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai Cluj-

Napoca, Emil Radu Moldovan, Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, Ștefan Ciprian Anghel, Manager al Complexului Muzeal Național ASTRA Sibiu și George Alexandru Gavriș Vasilichi, Manager al Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud, s-a aflat, în perioada 5-8 decembrie, la Stockholm, cu gândul să promoveze cultura și spiritualitatea românească în acest colț de lume.

După primirea călduroasă făcută de PS Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, originar de pe meleagurile județului Bistrița-Năsăud, s-a dat curs invitației Excelenței Sale D-nul Iulian Buga, care i-a poftit pe oaspeți la sediul Ambasadei României din Regatul Suediei. Aici s-a primit și vestea tristă de trecere la cele veșnice a Majestății Sale Regele Mihai, moment în care s-au depănat amintiri legate de personalitatea acestuia, având în vedere relația specială pe care Ambasadorul Iulian Buga, Episcopul Macarie Drăgoi și Prof. Dr. Mircea Gelu Buta au avut-o cu Casa Regală. De remarcat grija pe care Casa Regală a Suediei a avut-o de-a lungul timpului față de Regele Mihai și familia sa, mai ales în primii ani ai exilului.

Institutul Cultural Român din Stockholm reprezintă o oază de spiritualitate recunoscută, unde, în jurul vrednicului Director Dan Shafran, românii se adună cu drag, încercând să înțeleagă și să promoveze elementele culturale și spirituale românești, în complicata lume seculară europeană. Reținem expoziția de fotografie, filmele documentare despre George Coșbuc și Liviu Rebreanu, precum și cele două conferințe ale Prof. Dr. Mircea Gelu Buta, „Medicina, între magie și minune” și „Naționalitatea sfinților”, din care redăm:

„Deoarece în și prin Biserica am avut de-a lungul timpului, precum avem și astăzi, o instituție bine organizată, la adăpostul căreia s-a putut dezvolta viața istorică și culturală a neamului nostru, toți românii la un loc ar trebui să-i fie recunoscători.

Biserica noastră Ortodoxă este universală, ea nefăcând distincție între ființele umane, care deopotrivă sunt creația lui Dumnezeu. Dar așa cum universul, deși este unul, nu poate fi cuprins deodată, ci se lasă cunoscut și organizat pe bucăți, nici Biserica, în ipostază de instituție pământească, nu poate cuprinde, în același timp și spațiu, toate neamurile, toate «gințile», toate națiunile și toate regiunile sau țările pământului. De aceea, s-au născut Bisericile naționale și autocefale, care-i cuprind împreună, dar separat, pe greci, ruși, români, bulgari, sârbi, alături de multe alte neamuri.

Sunt astăzi – în această lume postmodernă, dezorientată și temătoare de «sfârșitul istoriei» (Francis Fukuyama) – esești care vor să vestejească Bisericile naționale, lansând interogații care pleacă însă de la prezumții false. Pot exista Biserici naționale dacă lumea este universală? - se întreabă aceștia.

În urmă cu doi ani, pe când pregăteam studiul «Șaizeci de ani de la primele canonizări de sfinți români», am găsit și mi-a plăcut nespuse de mult expresia – formulată în Tomosul de canonizare citit de Patriarhul Justinian – «sfinți odrăslți din tulpina neamului nostru». Aceasta se întâmplă în octombrie 1955, într-o perioadă de ușoară relaxare politică și culturală, numită «dezgheț», care a urmat morții lui Stalin, petrecută în anul 1953.

Puțini mai știu astăzi că în răstimpul anilor 1948-1953, care s-a numit «al Terorii», era evitată deliberat în tipăriturile publice expresia «poporul român». De altfel, mulți condeieri încercau pe atunci să substituie cuvântul de origine latină «popor» cu neologismul slavizant «norod». Era pe vremea când istoria noastră națională – «nație», «națiune» fiind și aceștia termeni neagrați oficial – era falsificată grosolan și rescrisă, de la manualele școlare până la cursurile universitare, de către Mihai Roller.

La Facultatea de Teologie, ieșită din Universitate, rebotezată Institut Teologic, dar aflată din anul 1948 sub ascultarea Bisericii, se preda o altfel de istorie (atât națională, cât și universală), mult mai apropiată de adevăr. Acesta este contextul în care a fost rostită și scrisă expresia «sfinți odrăslți din tulpina neamului nostru», care, publicată într-un ziar sau într-o revistă laică, ar fi fost socotită subversiune sau răbufnire de naționalism. A rămas, de altfel, un paradox netălmăcit până azi faptul că primii noștri sfinți, șapte la număr, au fost proclamați în plin comunism, într-o vreme în care pe teritoriul țării noastre se găseau trupe sovietice de ocupație.

După ce o seamă de intelectuali români s-au lamentat decenii la rând că noi, ca popor, «nu am fost în stare să dăm măcar un sfânt», se pune întrebarea: au sfinții naționalitate? Sau, formulată altfel: putem vorbi de sfinți români?... Este și acesta un paradox mai nou, chiar actual.

Intelectualii care se văitau că nu am fi avut sfinți, am spus-o și altădată, fiind lipsiți de cultură teologică, nu știau că până la dobândirea autocefaliei, în anul 1885, nu a existat o Biserică Ortodoxă Română, implicit nu a existat un Sinod național, constituit abia după această dată, care să promulge canonizări.

Revenind la raportul sfinților cu naționalitatea, întrucât Dumnezeu a creat popoare, adevăr afirmat în Sfânta Scriptură încă din epoca Vechiului Testament, inclusiv poporul Său: poporul ales, orice om de pe pământ este determinat (sau definit) sub aspect etnic. Nici sfinții nu fac excepție.

Un mare profesor de Drept canonic, preotul Liviu Stan, și-a intitulat o celebră lucrare, editată în anul 1945, «Sfinții români». Or, titlul acesta spune și sugerează foarte mult. Iar la sfârșitul cărții sale, autorul arată că mai întâi un popor, prin pietatea manifestată, își desemnează sfinții, îi pune în atenția Bisericii, iar aceasta îi omologhează, desigur, după cercetări canonice întreprinse cu răbdare și atenție. De pildă, canonizarea primilor sfinți români a fost anunțată într-o ședință a Sfântului Sinod din 28 februarie 1950, iar consacrarea lor, cu fastul liturgic cuvenit și cu o copleșitoare participare populară, a avut loc în luna octombrie 1955. Dar să-l cităm pe Liviu Stan: «Canonizarea formală nu este procedeu obișnuit pentru așezarea cuiva în rândul sfinților, ci pietatea populară, cinstirea cuiva de către obștea credincioșilor, e aceea care așază cu adevărat între sfinți pe cineva. Pe aceia pe care îi indică obșteasca închinare din partea credincioșilor, pe aceștia îi ia Biserica și le face onorurile cuvenite, instituindu-le cultul sau canonizându-i formal. // În acest chip străvechi, autentic și obișnuit în Biserica, mai mult decât celălalt al canonizării formale, în acest chip s-a impus și cultul sfinților români. Pietatea populară i-a canonizat, dar Biserica nici azi nu s-a hotărât să le facă onorurile, să-i recunoască, să-i treacă în calendar, în Minee și în Viețile Sfinților, cu alte cuvinte, să le instituie formal-autoritar cultul de care, totuși, nu-i mai poate lipsi» (Liviu Stan, Sfinții români, Sibiu, 1945, p. 78).

Liviu Stan este «drastic de clar» – ca să folosesc o expresie celebră – în privința naționalității sfinților, care nu pot fi abstracți din punct de vedere etnic, principiu pe care îl întâlnim încă de la începuturile Bisericii înscris în Canonul 34 apostolic, legat de alegerea episcopilor.

Așa cum coexistă Biserici Ortodoxe naționale cu o Biserică Ortodoxă Universală (care nu este suma aritmetică a celor dintâi), sfinții sunt și ei naționali și, totodată, universali. La rândul lor, sfinții, câtă vreme trăiesc viață pământească, nu își reneagă condiția națională. Acest lucru se poate vedea limpede din scrierile și din versurile unui sfânt contemporan, Sf. Cuvios Ioan Iacob de la Neamț (1913-1960), care s-a nevoit departe de țara natală, dar pe care o purta în suflet și îi deplângea în stihuri robirea de către un regim comunist. Cuviosul Sofronie de la Essex, canonizat recent, voise în anul 1957, după cum mărturisea, să se ducă în Rusia și să împărtășească soarta neamului său. Spunea fără echivoc că e rus, simte ca un rus și nu se poate închipui altfel. Încă o dovadă că până și un ascet, un mare stareț și duhovnic vibrează etnic atâta vreme cât se află în trup...

Cultura și etnia unei persoane determină modul în care aceasta percepe lumea și conținutul ei, ansamblul valorilor culturale interacționând cu întreg sistemul de procesare a informațiilor. Într-o rețea extinsă de valori, concepții și prejudecăți, oamenii își interpretează diferit evenimentele din jurul lor, conferindu-le înțelesuri particulare, pe care de multe ori ceilalți nu le iau în considerație.

O Europă morală nu poate exista decât în unitate prin diversitate, pentru că nu trebuie să uităm că apartenența națională este blazonul care ne dă rangul în lume, între popoare. E însemnul nobil al meritelor neamului tău. O politică națională este o politică înțeleaptă, ce tinde să consolideze «temeliile care alcătuiesc ființa morală a unui popor.» (Aurel C. Popovici, Naționalism sau Democrație. O critică a civilizațiunii, Ed. Minerva, București, 1910, reeditată de Constantin Schifirneț în anul 1997, pp. 64-65).

Vrednicia Părintelui Episcop Macarie Drăgoi, fost student al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj și ucenic al ÎPS Bartolomeu Anania, poate fi simțită și văzută în organizarea Episcopiei din Țările Nordice, bisericile care sunt mereu pline, evlavia credincioșilor, dar și impunătorul sediu episcopal din Stockholm, unde căldura găzduirii te impresionează.

Cu ocazia praznicului Sfântului Ierarh Nicolae, după slujba arhierescă de la Biserica Ortodoxă Română din centrul Stockholmului, PS Episcop Macarie a oferit câtorva membri ai delegației bistrițene „Crucea Nordului”, frumoasa decorație pentru mireni, concepută și stilizată de pictorul Ștefan Călția.

Legăturile pe care conducerea județului Bistrița-Năsăud dorește să le continue cu comunitățile de români din această parte a Europei s-au materializat, într-un final, prin invitația făcută de Președintele Emil Radu Moldovan pentru cei 50 de copii care urmează să fie găzduiți în timpul verii, timp de două săptămâni, la tabăra de pictură organizată la Centrul Misionar de Tineret „Ioan Bunea” de la Sângeorz-Băi. O invitație generoasă, care i-a bucurat pe credincioșii prezenți și care promite multe pentru viitor.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Decembrie 2017

1 Decembrie: În Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba de Te-Deum cu prilejul Zilei Naționale a României. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Piața Avram Iancu, participă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej.

2 decembrie: În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei.

3 decembrie: În biserica din Prundu Bârgăului, protopopiatul Bistrița, împreună cu Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor și Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, slujește Sfânta Liturghie. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Gârboul Dejului, protopopiatul Dej, pe diaconul Mihai Cosma. Rostește un cuvânt de învățătură. Conferă preoților parohi, Vasile Turc și Ioan Jauca, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Este însoțit de PC Pr. Vasile Nemeș, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

4 decembrie: În incinta Inspectoratului Județean de Jandarmi Cluj (preot militar: Pr. Radu Procopiu Cotuțiu), săvârșește slujba de sfințire a unei noi Troițe, amplasată în fața comandamentului. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala mare a Teatrului din Turda, participă la concertul de colinde, organizat de către Centrul de recuperare Psiho-Neuromotorie pentru copii „Sfânta Irina” (coordonator: Pr. Florian Șimonca), cu prilejul Zilei Internaționale a persoanelor cu dizabilități. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

5 decembrie: În capela Facultății de Teologie, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură, cu prilejul Sinaxei Monahale din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Aula Mare a Facultății de Teologie, prezidează Sinaxa Monahală și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial.

Face o vizită pe șantierul de construire al Bisericii „Sfântul Ioan Teologul” din cartierul clujean Grigorescu (paroh: Pr. Călin Popovici).

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și sfințește noile Antimise pentru parohiile protopopiatului Gherla. Rostește un cuvânt de învățătură.

Asistă la concertul de colinde susținut în Catedrala Mitropolitană de corul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

6 decembrie (Sfântul Ierarh Nicolae): Cu prilejul hramului, în capela Facultății de Teologie (slujitor: Arhim. Teofil Tia), săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Aula Mare a Facultății de Teologie, asistă la momentul festiv al lansării volumelor „Între închisoare și împărăție” al părintelui profesor Vasile Stanciu și „Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste”, coordonat de Ierom. Grigorie Benea. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la spectacolul „Iarna închisorilor”, organizat de studenții facultății, coordonați de Arhid. Daniel Mocanu. Conferă doamnei Lia Drăgănescu, fiica Părintelui Martir Rector Liviu Galaction Munteanu și doamnei Dorina Bia, fiica Părintelui Martir Profesor Ioan Bunea, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

La demisolul bisericii din Campusul Universitar „Hașdeu” (slujitor: Pr. Ciprian Negrean), asistă la conferința „Martori, mărturisitori și martiri în perioada comunistă”, susținută de domnul profesor Radu Preda și organizată de A.S.C.O.R. Cluj. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

7 decembrie: În Biserica „Sfântul Apostol Andrei” din Beclean (parohi: Prot. Doru Vincențiu Zinveliu și Pr. Claudiu Zinveliu), asistă la tradiționalul concert de colinde „Cete de îngeri coboară”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Concertul Extraordinar de

Colinde „Crăciunul, bucuria tuturor”, susținut de renumita corală „Armonia” a Arhiepiscopiei Tomisului. Rostește un cuvânt de binecuvântare și conferă părintelui George Udrea de la Constanța, distincția „Crucea Arhiepiscopală”.

8 decembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și asistă la Concertul de colinde folclorice organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

9 decembrie: La Casa de Cultură din Huedin, asistă la cea de-a zecea ediție a Festivalului de colinde „Noi umblăm să împlinim” și la cea de-a VI-a ediție a concursului „Costumul popular – istorie și autenticitate”. Rostește un cuvânt de binecuvântare și conferă domnului Ioan Bota, directorul Clubului Copiilor din Huedin, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și la concertul de colinde susținut de Corala „Armonia” din Baia Mare. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

10 decembrie: În biserica parohiei Dej II, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru duhovnic, pe ieromonahul Arsenie Oșorvei, de la Mănăstirea „Sfântul Ștefan Vodă” de la Vad. Acordă părinților parohi, Ioan Bolbos și Emil Sabadăș, distincția „Crucea Arhiepiscopală”.

La Căminul Cultural din Mica, protopopiatul Dej (paroh: pr. Gheorghe Ciui), participă la momentul festiv organizat de primăria comunei, pentru a felicita familiile care în anul 2017 au împlinit 25 sau 50 ani de căsnicie. Rostește un cuvânt duhovnicesc și oferă fiecărei familii ediția sinodală a Sfintei Scripturi. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și rostește o cateheză.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei împreună cu Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor și Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei slujind Sfânta Liturghie în biserica din Prundu Bârgăului, Protopopiatul Bistrița, 3 decembrie 2018

Asistă la concertul de colinde susținut de membrii Coralei Catedralei.

11 decembrie: Primește la reședință grupuri de colindători.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

La casa de Cultură din Florești, în organizarea Parohiei „Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir” (parohi: Pr. Dumitru Marcel Andreica, Pr. Daniel Pașca, Pr. Cristian Gelu Perșa și Pr. Dan Marius Matei), asistă la punerea în scenă a piesei de teatru „Mărturisitorii”, în interpretarea actorilor de la Fundația „Civic Art” din București. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

12 decembrie (Sfântul Ierarh Spiridon): Cu prilejul hramului, în biserica mănăstirii de la Strâmba, protopopiatul Bistrița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru ieromonah, pe ierodiaconul Antonie Vartolomei de la Mănăstirea Nușeni, protopopiatul Beclean. Săvârșește slujba de sfințire a noilor clopote achiziționate. Acordă domnului colonel Ioan Olah, comandantul Batalionului 405 Sprijin Logistic „Năsăud”, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la Concertul Simfonic Extraordinar, oferit de conducerea Universității „Babeș Bolyai” și susținut de Corul și Orchestra Simfonică a ale Filarmonicii de Stat „Transilvania”. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

13 decembrie: Primește la reședință grupuri de colindători.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

La Opera Română, asistă la concertul omagial de colinde susținut de Grupul „Icoane”, la împlinirea a 70 ani de viață a maestrului Ioan Bocșa. Rostește un cuvânt duhovnicesc și conferă maestrului sărbătorit, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

14 decembrie: Îi vizitează pe copiii de la Grădinița „Sfântul Stelian” și pe elevii de la Colegiul Ortodox și Gimnaziul Ortodox, aflate sub oblăduirea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, pentru a le împărtăși daruri de Crăciun. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Liviu Vidican Mancu, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la tradiționalul concert ecumenic de Crăciun. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

15 decembrie: Primește la reședință grupuri de colindători.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

16 decembrie: În Catedrala Patriarhală din București, în sobor de arhierie format din membrii Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, sub protia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, săvârșește slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul, Mihai I, Regele României.

17 decembrie (Sfântul Prooroc Daniel): Cu prilejul zilei onomastice a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Catedrala Patriarhală, slujește la Sfânta Liturghie.

În Aula „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhal, asistă la concertul de colinde susținut de Corul „Tronos” al Catedralei și de corul Seminarului Teologic din București.

18 decembrie: În Sala Sinodală, din Reședința Patriarhală, sub conducerea Părintelui Patriarh Daniel, participă la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

19 decembrie: Primește la reședință grupuri de colindători.

În Catedrala Reformată din Cluj-Napoca, asistă la concertul de colinde susținut de corul Liceului Teologic Reformat și de cel al Seminarului Teologic Ortodox. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Liviu Vidican Mancu, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca.

20 decembrie: Primește la reședință grupuri de colindători.

Transmite, prin intermediul presei, tradiționalul mesaj de Crăciun către toți românii.

În Catedrala Mitropolitană, slujește la Vecernie și rostește un cuvânt de învățătură, în cadrul săptămânii duhovnicești a școlilor teologice din Cluj-Napoca. Hirotonește întru duhovnic, pe părintele Mihai Cosma de la parohia Gârboul Dejului, protopopiatul Dej.

21 decembrie: Prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot la parohiile Mănăstirea și Tranișu (protopopiatul Huedin), Sânmihaiu de Câmpie (protopopiatul Beclean) și Budurleni (protopopiatul Bistrița).

Primește la reședință grupuri de colindători.

În Cimitirul Eroilor, săvârșește slujba Parastasului pentru eroii Revoluției Române. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Biserica „Învierea Domnului” din Turda (parohi: Pr. Vasile Știopoi și Pr. Oliviu Verdeș), asistă la tradiționalul concert de colinde susținut de grupuri de elevi de la școlile de pe raza municipiului, coordonați de PC Pr. Sebastian Zăhan. Rostește un cuvânt de învățătură.

22 decembrie: Primește la reședință grupuri de colindători.

Primește la reședință pe PS Părinte Florentin, Episcopul greco-catolic de Cluj – Gherla.

Face o vizită la sediul Asociației „Raluca” pentru persoane cu sindromul Down (coordonator: Pr. Ioan Avram). Asistă la miniconcertul de colinde și împarte daruri beneficiarilor. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

23 decembrie: O vizitează, în ajun de sărbătoare, pe distinsa doamnă preoteasă Maria Lupu din Turda.

Face o vizită la Centrul pentru persoane vârstnice „Sfântul Nicolae” din Mocii, protopopiatul Cluj I (coordonator: Pr. Iustin Câmpean). Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Îi vizitează pe bolnavii internați la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca (coordonator: Pr. Bogdan Chiorean).

Face o vizită la Clinica „Chirurgie I” (preot de slujire caritativă: Pr. Ioan Cosma).

Primește la reședință grupuri de colindători.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la concertul de colinde susținut de corul Bisericii „Întâmpinarea Domnului” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Alexa Chira și Pr. Vlad Cornel Bob).

24 decembrie: În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din cartierul clujean „Dâmbul Rotund” (parohi: Prot. Alexandru Ciui și Pr. Vasile Pop), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe tânărul Ionuț Sdrăbău. Acordă părintelui Augustin Bora, fost paroh, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Săvârșește slujba de binecuvântare a noii case parohiale.

Primește la reședință grupuri de colindători.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Pavcernița Mare unită cu Litia și rostește o cateheză.

25 decembrie (Nașterea Domnului Iisus Hristos): În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și dă citire Pastoraliei de Crăciun. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Mănăstireni, protopopiatul Huedin, pe diaconul Ionuț Sdrăbău. Hirotesește întru arhimandrit pe protosinghelul Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Primește la reședință oficialitățile prezente la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură.

26 decembrie: În Biserica „Sfântul Dimitrie” din Bistrița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe teologul Ioan Grigore Mănară. Hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh, Dumitru Creța.

La Căminul Cultural din Coșbuc, protopopiatul Năsăud, asistă la deschiderea tradiționalului festival de colinde „Colindul sfânt și bun” (organizator: Pr. Paroh Iuliu Morariu). Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Romano – Catolică „Sfântul Mihail” din Cluj-Napoca, se reculege preț de câteva clipe la catafalcul celui care a fost Prim Protopopul Șándor Kovács.

27 decembrie: Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în biserica din satul natal, Oarța de Sus.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș.

28 decembrie: În biserica din Petreștii de Sus, protopopiatul Turda, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Mateia, fiica părintelui paroh, Ovidiu Vasile Teuțișan. Rostește un cuvânt de învățătură.

În sala mare a Muzeului Mitropoliei de la demisolul catedralei din Cluj-Napoca, participă la festivitatea de omagiere a maestrului Dorel Vișan, la împlinirea vârstei de 80 ani. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

29 decembrie: Participă la festivitatea organizată cu prilejul împlinirii a 69 ani de viață ai Părintelui Episcop Vasile Someșeanul. Săvârșește o slujbă de mulțumire și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În comunitatea de romi de la Pata Rât, se întâlnește cu oaspeții din Germania, care, prin intermediul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, au adus daruri pentru copii.

În biserica din Țăgșor, protopopiatul Beclean, slujește Taina Sfântului Maslu și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru iconom, pe părintele paroh, Marius Alin Buțurcă. Conferă domnului Vasile Codrea, primarul comunei Budești, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului Vasile Moldovan, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii case parohiale din Țăgșor, protopopiatul Beclean. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

30 decembrie: În biserica mănăstirii de la Cormaia (protopopiatul Năsăud), oficiază slujba de înmormântare a maicii starețe, Ecaterina stavrofora. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie.

31 decembrie: În biserica din Bogata de Sus, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Sânmihaiului de Câmpie, protopopiatul Beclean, pe diaconul Ioan Grigore Mănară. Hirotesește întru sachelar, pe părintele paroh Ionuț Grigore Rodilă. Acordă domnului David Prunean, primarul comunei Vad, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a amplelor lucrări de renovare ale casei parohiale din Bogata de Sus. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și rostește o cateheză.

La cumpăna dintre ani, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

Cugetările teologice și îndemnurile pastorale ale patriarhului Justinian

Mircea Gheorghe Abrudan

-au rostit și s-au scris multe lucruri despre patriarhul Justinian Marina în anul 2017, dedicat comemorării sale de către Sfântul Sinod al Bisericii noastre. În ciuda progreselor istoriografice și a nuanțării pozitive referitoare la păstoria sa, unii persistă, cu deosebire în mediul virtual, să-l ponegrească în fel și chip, făcând din această atitudine un veritabil standard crucial pentru a-l condamna și înfiera drept colaboraționist și comunist, în pofida tuturor dovezilor contrare livrate de cercetători profesioniști și onești pe baza arhivelor securității și a mărturiilor din epocă¹. Motivele și resorturile acestei atitudini pot fi diverse. O explicație a acestor raportări tendențioase ne-o oferă părintele patriarh Daniel, în *Cuvântul înainte* al volumului „Patriarhul Justinian Marina, *Îndemnuri pastorale*”, precizând că „mulți caută proprii criterii de judecată a istoriei, aducând argumente în sensul concepției lor subiective” și analizând în mod diferit activitatea Bisericii Ortodoxe Române și a patriarhilor ei în perioada regimului comunist².

Din nefericire, aceste criterii proprii de judecată și concepții subiective nu se bazează întotdeauna pe surse credibile, nici pe interpretări sau concluzii echilibrate, ci de multe ori pe clișee repetate obsesiv, generate adeseori de rea-voință și necunoaștere. O minimă decență le-ar cere tuturor celor ce-și dau cu părerea despre viața și păstoria patriarhului Justinian să-i acceseze opera, publicată de-a lungul vieții sale în cele 12 volume masive intitulate „Apostolatul social”³. Numai în felul acesta poate fi descoperit modul în care a gândit și a acționat patriarhul într-o epocă a persecuției, a abuzurilor și a ingerințelor sistematice ale regimului totalitar ateu în viața Bisericii.

Om de acțiune, Justinian a răspuns cum a putut mai bine la aceste probleme concrete și provocări reale în cei aproape treizeci de ani cât s-a aflat la căma Bisericii Ortodoxe Române. Cum a făcut-o ne-o arată realizările, faptele și opera sa! Un pas important în redescoperirea acesteia din urmă a făcut-o editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei întocmind o selecție de citate extrase din pastoralele, discursurile și predicile patriarhului, tipărite în cele 12 tomuri ale „Apostolatului social”. Publicate sub acest titlu sugestiv de „îndemnuri pastorale”, fragmentele selectate au fost grupate pe cinci teme mari:

- teologice (despre creștinii de alte confesiuni, despre darul arhieriei, despre dragoste, despre fericire, despre inima omului, despre pomenirea morților, despre îngrijirea sufletului și a trupului, despre rugăciune, despre Sfânta Scriptură, despre sfintele icoane, despre Sfintele Taine, despre Sfânta Tradiție, despre Spovedanie, despre Taina Botezului, despre unitatea Bisericii);

- bisericești (despre conlucrarea clericilor, despre comportamentul în biserică, despre construirea și îngrijirea bisericilor, despre învățământul teologic, despre lucrarea Bisericii în

¹ A se vedea mai ales următoarele volume: *Patriarhul Justinian Marina, mărturisitor al dreptei credințe și apărător al Bisericii strămoșești*, coord. Pr. dr. Ștefan Zară, Editura Praxis, Râmnicu-Vâlcea, 2017; *Bartolomeu Valeriu Anania, Patriarhul meu*, volum îngrijit de pr. Bogdan Ivanov, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017; *Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, amintiri*, ediție, studiu introductiv și note de Remus Rus și Dorin-Demostene Iancu, ediția a 2-a, revăzută, Editura Enciclopedică, București, 2015; George Enache, Adrian Nicolae Petcu, *Patriarhul Justinian și Biserica Ortodoxă Română în anii 1948-1964*, Editura Partner, Galați, 2009.

² Patriarhul Justinian Marina, *Îndemnuri pastorale*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2017, p. 7.

³ Patriarhul Justinian, *Apostolat social*, 12 vol., Editura IBMBOR, București, 1948-1976.

societate, despre prozelitismul sectar, despre relația dintre Biserică și stat, despre slujirea mirenilor în Biserică);

- sociale (despre ajutorarea celor săraci, despre creșterea copiilor, despre îngrijirea orfanilor, despre femeia creștină, despre puterea exemplului personal, despre muncă, despre recunoștință și despre pace);

- culturale (despre valoarea culturii);

- pastorale, adresate explicit cântăreților bisericești, monahilor, preoților de mir și studenților teologi, multe dintre ele valabile sau relevante chiar și în lumea de astăzi!

Parcursul acestor pagini îi oferă cititorului contemporan posibilitatea de a pătrunde în universul gândirii și acțiunii patriarhului, descoperindu-i fațete mai puțin cunoscute și uneori de-a dreptul surprinzătoare. Astfel, se poate constata că Justinian a fost un om extrem de pragmatic, un bărbat cu o viziune politică de stânga implicat în viața politică, un preot dedicat pastorației, un ierarh foarte conștient de misiunea pe care a avut-o la căma Bisericii într-o epocă în care aceasta a avut de traversat – conform propriei convingeri și mărturii – „multe valuri și poate că niciodată n-a fost mai expusă ca acum, pentru faptul că în calea ei se așază atâția care voiesc ca ea să aibă alt drum”⁴. Dar dincolo și poate mai presus de toate caracterizările justiniene care se pot desprinde în urma lecturii cugetărilor și îndemnurilor pastorale ale patriarhului Justinian, una se conturează ca incontestabilă: Justinian Marina a slujit și a iubit Biserica Ortodoxă Română (ca instituție, organism eclesial și social) din toată inima sa și cu tot cugetul său. Două fragmente din cuvântarea rostită la hirotonia sa întru arhieru în 1945 au valoarea unei veritabile declarații de dragoste și a unui legământ sfânt pe care l-a făcut față de Biserică:

„Iată cât de îndreptățită îmi este frica ce am la gândul că, fiind Arhieru lui Iisus Hristos, mângâietor și susținător a mii de suflete de suferinzi, nevoiași și năpăstuiți ai vieții acesteia de pe pământ, nu mai ești al tău pentru că ești soțul Bisericii, nu mai ești stăpân pentru că ești serv al lui Iisus, nu trăiești pentru tine pentru că tu ești un nimic, când te socotești pe tine însuși și totuși tu ești totul, când privești la Cel pe care-L reprezintă și în numele Căruia lucrezi. Și, oare, fără emoție să fii când știi că primind să fii Arhieru, înseamnă să fii de aici înainte cel dintâi dintre preoții tăi, să fii răvnita lor pildă de înțelepciune, pietate și sfințenie? [...]

Mitra arhierescă nu este numai un semn de podoabă și de cinste, ci mai degrabă un simbol al tuturor renunțărilor, al cununii cu spini a lui Hristos, căci apostolia înseamnă spirit de sacrificiu. [...]

Dar pătruns adânc de această înfricoșată răspundere, știu în același timp că nu voi putea face nimic fără Acela Care trebuie să fie modelul nostru de totdeauna, fără Domnul nostru Iisus Hristos, căci, după îndemnul Apostolului, nu Duhul temerii ni l-a dat nouă Domnul, ci al puterii, al dragostei și al întregii înțelepciuni (2 Timotei 4,4). [...]

Nu am altă rugăciune către Domnul Iisus Hristos, Marele Arhieru, în aceste solemne momente, decât să-mi dea milă, putere, înțelepciune și mai ales har, pentru ca: acolo unde este îndoială, eu să semăn credință! Acolo unde este întristare, eu să semăn bucurie! Acolo unde este disperare, eu să semăn nădejde! Acolo unde este ceartă, eu să semăn pace! Acolo unde este ură, eu să semăn iubire! Acolo unde este întuneric, eu să semăn lumină! O, Doamne Iisuse, fă ca nu numai eu să pot fi mângâiat, ci să mângâi pe alții. Nu numai eu să fiu înțeles, ci să înțeleg și pe alții, nu numai eu să fiu iubit, ci să iubesc pe frații mei”⁵.

Consider a fi potrivit să încheie această evocare lansând tuturor invitația de a căuta⁶ și citi cugetările și îndemnurile pastorale ale patriarhului Justinian Marina pentru a-l descoperi în amplitudinea personalității sale și a evita să cădem în capcana judecăților pripite.

⁴ Patriarhul Justinian Marina, *Îndemnuri pastorale*, p. 164.
⁵ Patriarhul Justinian Marina, *Îndemnuri pastorale*, pp. 34-35, 107.
⁶ <https://www.edituracuvantului.ro/Books/Details?BookID=b38da6bo-2148-46ef-8727-35b2f208db48>, accesat în 4 ianuarie 2017.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Protos. Simeon Pintea, Aurel Sasu, Nicolae Turcan, Protos. Benedict Vesa

Scrisori către elevii mei Prima scrisoare – despre distrugerea identității

Bogdan Herțeg

opile, îți scriu fiindcă în tine mi-e și spaima și nădejdea. Existența noastră a devenit un zgomot ce pătrunde tot mai mult în noi. E o agitație în care căutarea de plăcere este amestecată cu griji mărunte. Nu ne dăm timp să ne dăm seama cine suntem. Și atunci mă întreb ce decizii vei lua dacă nu te cunoști. Dacă nu știi de unde vii, cum îți vei calcula traseul pe apele lumii? Nu ți-e greu să nu știi cine ești? Nu e dureros să nu știi încotro te duci?

Știu că uneori sufletul te doare. Îți cunosc deznădejdea și revolta pentru starea de fapt. Știu că dai vina pe familie, pe politicieni, pe țară, pe Dumnezeu. Sau poate te lași dominat de o durere surdă ce o îndrepti spre tine însuși. Și atunci e mai ușor să te lași ademenit de telefon și să te învâluie într-o lumină ce îți pare mai bună și care pentru câteva minute te face să uiți. Însă, nici revolta, nici fuga spre virtualități și spre plăceri nu dau rezultatele dorite, iar sufletul ți-e tot acolo. Pe moment l-ai amorțit sub lovitură și acum te doare mai mult. Sufletul tău e ca o piatră pe care o tot izbești ca să dispară. Pulberi nesfârșite se ridică și se risipesc în vânt.

Nu putem cu căștile auzi, nu putem cu ochii în ecrane să vedem, nu putem în mall să ne găsim cărarea. Toate acestea devin simboluri pentru închiderea în sine. Dă-le la o parte, iar pe întinderea liniștită ce se va deschide Adevărul va răsări arătându-ți calea ta. Dacă Adevărul nu vine de la cei mai mari ca tine, va veni oricum, fiindcă nu stă în nelucrarea celorlalți. Important e ca tu să fii pregătit să îl

nu am mai fi plecat. Acum nu ne mai încapă nici întreaga țară. Cât suntem în țară așteptăm străinii. Nu mai avem limpezimea să credem în lucrarea lui Dumnezeu cu noi. Ne trebuie tot felul de salvatori, care vin, își fac făcutele, iau ce le trebuie, adună profitul și întrețin corupția locală, apoi pleacă spre resurse mai bune sau și le împrătiesc pe cele care nu se consumă atât de repede. Nu mai avem demnitatea de a exista pentru că nu mai avem demnitatea de a fi. Și atunci cine mai suntem?

Vezi, românul nu poate fi civilizat. Poți să civilizezi românul, dar cu prețul de a nu mai fi român. De ce? Fiindcă civilizația ține de existență și nu de ființializare. Omenia românului, cultura lui adâncă, înțelepciunea lui, credința în Bunul Dumnezeu sunt superioare civilizației occidentale. Aceasta din urmă nici nu înțelege valorile românești, nici nu le-ar suporta dacă le-ar înțelege. Morala vestică nu este transcendentă, este o legiferare umană, nu o împreună cunoaștere a omului cu Creatorul său. Viața de la Apus este o consumare a propriei vieți, o plăcută știință a trăirii timpului scurt al vieții omului, confort sceptic întreținut cu pastile, cu gânduri de superioritate, concedii exotice și vizite la psiholog. Și îmi pare rău dacă prin acestea te fac, copile, să îți aduci aminte de părinții tăi. Viața noastră în care ne-am format identitatea nu era așa. Era o tainică îndreptare spre rosturi adânci, spre sensul adevărat ce străbatea timpul scurt și ne lega de veșnicie. Existența noastră era această cruce binecuvântată și adevărată de a ne jertfi pentru cele înalte. Poate ți-e greu să crezi. Poate cuvintele bune s-au dus prin nerostire, în timp ce cuvintele decăzute ale lumii decăzute ți-au intrat la inimă și sunt duse sanguin în toate țesăturile tale împreună cu otrava adevărilor relative. Însă cred în lucrarea lui Dumnezeu cu tine. Doream doar să îți arăt că îți sunt alături, oricât sunt de slab și de mărunț. Cred că nu suntem fără însemnătate, căci iubirea lui Dumnezeu ne dă însemnătate, ne ridică și ne înobilează cu semnificații netrecătoare, pentru care Îi mulțumesc!

Întemeietorul statului sârb este Sfântul Ștefan (Simeon) Nemanja (1113-1199), care reunește toți slavii sud-dunăreni de apus sub conducerea sa (1165-1195). Sfântul Sava, fiul său, este monah în Muntele Athos și întemeietorul Mănăstirii Hilandar. El cere și obține de la Imperiul Bizantin autonomia Bisericii Sârbe și devine primul arhiepiscop al Serbiei. Tatăl său, Ștefan, rânduește statul sub conducerea unui alt fiu al său, Ștefan II Nemanja, și se retrage ca monah cu numele de Simeon în Muntele Athos, la Mănăstirea Hilandar, unde stareț era fiul său, Sava. Sfântul Simeon se dovedește ascultător desăvârșit de părintele său duhovnicesc și totodată fiul său după trup, Sfântul Sava, aceasta constituind una dintre cele mai cutremurătoare prin măreția tainei relații duhovnicești dintre un tată și un fiu. Măsura sfințeniei Sfântului Simeon a fost arătată și de undelemnul frumos mirositor revărsat în valuri din mormântul său, precum și de vița-de-vie care a răsărit din mormânt, trecând prin zid și îmbrățișând și astăzi peretele de miazăzi al bisericii de la Mănăstirea Hilandar.

O altă figură strălucitoare a sârbilor este Sfântul Cneaz Lazăr (1329-1389, cu anii de domnie 1371-1389), care, înaintea iminenței bătăliei de la Câmpia Mierlei (Kosovo Polje) cu turcii otomani conduși de Murad I, în număr de două ori mai mare decât al sârbilor, i se arată Îngerul Domnului și îi dă posibilitatea să aleagă între împărăția pământească, adică biruința asupra turcilor și constituirea unui puternic imperiu sârb, și Împărăția Cerească, împreună cu înfrângerea și mucenicia, urmate de 500 de ani de robie a neamului său. Cneazul Lazăr alege, împreună cu boierii sârbi și cu toți soldații, Împărăția Cerurilor. A doua zi, toți cei 77.000 de soldați sârbi se împartășesc cu Sfintele Taine și merg la moarte și mucenicie, jertfind totul pentru Hristos. Triumful cel tainic pare în chip cu atât mai uimitor purtat în inimile sârbilor, cu cât au urmat 500 de ani în care Serbia a intrat în robie ca pašalac turcesc, în care s-au construit moschei, iar Biserica Sârbă a fost desființată. În conștiința sârbilor de atunci și de peste veacuri, ziua înfrângerii de la Kosovo Polje a fost ziua biruinței duhului asupra trupului, a omului înduhovnicit, îmbrăcat în Duhul Sfânt, asupra omului vechi, adamic, căutător al slavei și al plăcerii. De-a lungul veacurilor, mărturie acestei drepte alegeri și mângâiere sârbilor au stat moaștele întregi al Sfântului Lazăr, pe care am avut binecuvântarea de la Dumnezeu să le vedem și noi cu racla deschisă în Mănăstirea Ravanica, în duminica de 3 decembrie 2017.

Sfântul Simeon, Sfântul Sava și Sfântul Cneaz Lazăr sunt trei dintre figurile care au articulat istoria sârbilor, dar și conștiința de sine ca popor temeluit pe rosturi duhovnicești, ascunse unei înțelegeri laice, profane.

primești. Și Adevărul te va ajuta să pui bun început, să te rezidești, să te rânduești frumos.

Cât de greu e să fii dependent de mic! Să fii legat pe când ar trebui să alergi cu bucurie! Mă uit la blocuri și mașini și văd că nici nu ai pe unde să te joci. Ești ca un brad tăiat și pus în casă, împodobit cu mici ecrane. Apoi dimineața îți pui ghiozdanul greu și pleci ca la fabrică. Acolo te așteaptă profesori buni, dar puțini te iubesc, puțini te vorbesc de bine. Și mai puțini te fac să gândești. Câte unul te ajută pentru o clipă să fii cu adevărat liber. Cum a reușit? Pentru o clipă, pentru o străfulgerare te-a pus față în față cu sufletul tău – nu ca să îl izbești, ci ca să te descoperi și să-ți vezi drumul. Ce frumos și ce vindecător este să îți vezi sensul vieții! După aceea revii în bezna lumii. Iarăși note, iarăși confruntarea cu unele lecții fără sens, fragmentate, nelegate, iarăși gândul să ai o meserie bănoasă, reintri în cultul plăcerii și în fricile părinților, iarăși jocuri pe telefon, înjurături, ironii, dar mai ales acel plictis care pe an ce trece se tot adâncește.

Existența noastră e un foc puternic, un dor puternic de întoarcere Acasă. Însă rătăcim și flăcărilor noastre de viață, în loc să ne poarte, sunt purtate de vânt. Nu le mai adunăm în noi. Și începe un dor de ducă. Înainte ajungea un sat din sânul căruia

Un pelerinaj în istorie: Serbia

Eliza-Adelina Purcaru

ntre 30 noiembrie și 4 decembrie 2017 o parte din membrii Bisericii Studenților am participat la un deosebit pelerinaj în Serbia organizat de ASCOR Cluj. Dacă în 2016, de 1 Decembrie, am petrecut ziua națională în Basarabia, într-un pelerinaj ce exprima o năzuință firească de reunire cu frații români vitregiți de istorie între Prut și Nistru, în anul acesta am cercetat ținuturile locuite de sârbi, un popor vecin cu care am avut întotdeauna relații pașnice și prin contactul căruia s-a temeluit viața bisericească în teritoriile locuite de români.

Pe filiera sârbilor am preluat Liturgia în limba slavonă, rânduiala bisericească și ierarhică, temeiurile monahismului isihast, primele cărți de cult în formă de manuscris, apoi primele tipărituri, alfabetul chirilic. Majoritatea covârșitoare a cuvintelor din sfera bisericească sunt de proveniență slavă, adoptate prin contactul cu slavii sud-dunăreni, în principal sârbi. Conform Părintelui Ciprian Negreanu (îndrumătorul duhovnicesc al tinerilor de la Biserica Studenților) într-o expunere informativă despre istoria sârbilor, ca români suntem datori activității a trei mari sfinți de origine sârbă: Sfântul Nicodim Aghioritul (de la Tismana), care a întemeiat monahismul în Țara Românească (prin mănăstirile Vodița, Cozia, Tismana), în Ardeal (prin mănăstirea Prislop), dar și în Moldova prin ucenicii săi; Sfântul Iosif de la Partoș, mitropolitul Banatului și monah aghiorit, cu moaște întregi; și Sfântul Andrei Șaguna, aromân, însă de cultură, formație și trăire sârbă, mitropolit al Ardealului și întemeietor de școală în Transilvania.

Cu aceste linii de plecare, am străbătut Serbia cu o admirație care nu s-a diminuat pe parcursul pelerinajului nostru înfăptuit în dublu sens: geografic, dar mai ales istoric, constituindu-se într-o peregrinare în istoria plină de semnificație a sârbilor. Istoria poporului sârb este îngemănată cu istoria Bisericii sârbe și a sfinților ei. Mai multe figuri se reliefează ca purtătoare de lumină și putere în conștiința sârbilor. Mă voi opri asupra a trei dintre ele.

Mănăstirile pe care le-am vizitat în decursul celor patru zile de pelerinaj pot fi împărțite în patru categorii de semnificații:

O primă categorie este a mănăstirilor din Muntele Fruška Gora, constituit ca un parc național, dar cu valoare duhovnicească similară Muntelui Athos pentru sârbi: Rakovica (ocrotind mormântul smeritului patriarh Pavle), Krušedol, Gergeteg, Novo Hopovo, Staro Hopovo, Jazak, Beocin.

O a doua categorie distinctă o reprezintă mănăstirile din apropiere de orașul Valjevo: Celije (care adăpostește moaștele întregi și purtătoare de mireasmă ale Sfântului Iustin Popovici) și Lelici (cu moaștele Sfântului Nicolae Velimirovici).

O a treia categorie sunt mănăstirile ctitorite de familia domnitoare Nemanja în secolele XII-XIII: Žiža (primul scaun episcopal al arhiepiscopiei Serbiei), Studenica (unde se află mormântul Sfântului Simeon Nemanja, adus aici din Muntele Athos de fiul său, Sfântul Sava, și mormântul soției sale, Sfânta Anastasia), Djurdjevi Stupovi (mănăstire închinată Sfântului Gheorghe, care l-a hrănit în chip minunat pe Sfântul Simeon închis într-o peșteră de un frate care îi râvnea domnia), Sopocani. Toate aceste mănăstiri au fresce vechi, impresionante, care au supraviețuit numeroaselor atacuri ale turcilor.

A patra categorie este formată de mănăstirile ctitorite de Sfântul Lazăr, de soția sa, Sfânta Milica, și de fiul lor, Sfântul Ștefan Lazarevici, în secolele XIV-XV: Ravanica (care adăpostește moaștele întregi ale Sfântului Lazăr, mănăstire sfințită prin sângele numeroșilor monahi muceniciți de turcii invadatori), Ljubostinja (unde se află mormântul Sfintei Milica, totodată loc de exil al Sfântului Nicolae Velimirovici), Manasija (mănăstire fortăreață cu ziduri puternice de apărare ridicată de Sfântul Ștefan Lazarevici în 1418, numită astfel după regele evreu Manase, în semn de pocăință pentru că a fost nevoit să lupte alături de turci împotriva unor state creștine ortodoxe). Mănăstirile Lazarevicilor, la fel ca ale Nemanizilor, sunt impresionante prin frumusețea frescelor vechi originale, prin frumusețea arhitecturii (Ravanica seamănă izbitor cu Cozia românească), prin istoria cutremurătoare căreia i-au rezistat.

Pe lângă acestea, am vizitat Biserica paleocreștină „Sfinții Petru și Pavel” (ridicată între secolele IV și IX), de lângă Novi Pazar, ce conține baptisteriul în care a fost botezat Sfântul Simeon, Catedrala „Sfântul Arhanghel Mihail” din Belgrad, dar și marea Catedrală „Sfântul Sava” din Belgrad, construită după modelul „Sfintei Sofia”, pe Dealul Vračar, locul unde turcii conduși de Sinan Pașa au ars moaștele Sfântului Sava în 1594.

Sârbi cu care am intrat în contact ne-au lăsat impresia unui popor blând, pașnic. Ne-au primit fără împotrivire în smerita biserică din Ljubostinja pentru Sfânta Liturghie de duminică și, deși numărul nostru era sufocant, nu s-au auzit murmure de revoltă. În câteva cazuri am putut vedea lacrimi în ochii lor ascultând cântecele noastre. S-au împărțit mulți cu Sfintele Taine. Totodată, ne-au spus că războaiele ultime și comunismul au răcit credința în sufletele multora dintre ei, iar o obște monahală numeroasă sau o comunitate vie de tineri precum a noastră sunt lucruri la care doar nădăjduiesc, iar nu realități.

Desigur, sunt și alte taine ale lui Dumnezeu nedescifrate în istoria popoarelor noastre învecinate. Pelerinajul ne-a lăsat însă cu respectul cuvenit demnității, suferinței, sfințeniei, unității de gândire națională și superiorității culturale. Și ne-a lăsat cu un dor de a cerceta cu mai multă atenție și considerație propria istorie și de a ne cunoaște și cinsti cu mai curajoasă asumare propriii sfinți. Aceasta, ca un gând de 1 Decembrie.

„Să ne păstrăm tradițiile cu demnitate... identitatea noastră românească”

Interviu cu Părintele Mihai-Andrei Aldea, realizat de către Tatiana Onilov.

Feolog, etnolog, scriitor și istoric, părintele Mihai Andrei Aldea este unul dintre puținii reprezentanți ai Bisericii care se implică activ în dezbaterile ce țin de provocările actuale din societatea noastră. Cu o atitudine fermă oferă răspunsuri clare unor întrebări referitoare la rostul și demnitatea neamului românesc ori la importanța rolului Bisericii în societatea românească și în întreaga lume. Nu ocolește subiecte precum: legea antilegionară, artele marțiale, tragedia de la Clubul Colectiv. Este foarte prezent pe Facebook, deci aproape de tineri, dar este activ și în presă sau prin volumele publicate. În 2008 a publicat primul volum din *Drumul spre Vozia*, cunoscut ca primul roman fantasy românesc, cu un tiraj de zeci de mii de exemplare doar printr-o popularizare pe internet, fără nicio campanie publicitară. Este un apărător al folclorului românesc și vede în tradițiile neamului nostru o trăire autentică a Ortodoxiei. Tinerii îl îndrăgesc pentru suflul tineresc, tonul jovial și abordările deschise ale diferitelor situații.

Tatiana Onilov: Cartea *Drumul spre Vozia* a ajuns să fie publicată în tiraj mare. De unde v-ați inspirat?

Părintele Mihai-Andrei Aldea: *Drumul spre Vozia* este un exemplu de trăire actuală a culturii profunde românești și a Ortodoxiei, pentru că este un roman fantasy, ceea ce s-ar încadra în zona literaturii contemporane, a stilului de literatură contemporană clasică, dar în același timp este bazată în exclusivitate pe folclorul românesc. Eu nu am introdus altceva. Lumea pe care o creezi este lumea culturii profunde și a gândirii românești de altădată și chiar de astăzi. Pe asta se bazează cartea. Este, dacă vreți, ca o călătorie prin sufletul omului, așa cum era cândva, și o vedere a lumii prin ochiul românului de altădată. Aceasta este *Drumul spre Vozia*, dar, desigur, cu tot felul de aventuri, cu tot felul de întâmplări surprinzătoare, așa cum este și viața.

Tatiana Onilov: Din prisma călătorului ortodox?

Părintele Mihai-Andrei Aldea: Eu am iubit dintotdeauna folclorul românesc și, după ce am venit la credință și L-am descoperit pe Dumnezeu, am avut această revelație uluitoare că basmul românesc adevărat este o cateheză, este o cateheză ortodoxă, dar nu este o cateheză didactică sau scolastică, este o cateheză, dacă putem spune așa, foarte practică, îi arată pe oameni trăind după cuvântul lui Dumnezeu sau împotriva cuvântului lui Dumnezeu și consecințele, în modul cel mai firesc și cel mai interesant în același timp. Concluziile și le poate trage oricine vrea să gândească.

Tatiana Onilov: Practic, acolo e și chiar o trăire a cuvântului.

Părintele Mihai-Andrei Aldea: Exact, este o trăire. Pur și simplu este o trăire a cuvântului lui Dumnezeu în sensul cel mai adevărat și cel mai profund. Și am încercat ca și cărțile acestea pe care le-am scris să fie în același duh.

Tatiana Onilov: Pentru ce public ați scris? Ați avut cumva o categorie de vârstă la care v-ați adresat?

Părintele Mihai-Andrei Aldea: Dacă vorbim despre *Drumul spre Vozia*, pot spune că se adresează oricui păstrează ceva din bucuria de a fi copil, de a descoperi lumea, de a descoperi noul, oricui păstrează ceva din bucuria de a fi român, de a descoperi universuri noi, pentru că, paradoxal, deși suntem români, noi nu prea ne cunoaștem cultura profundă, cultura veche. Pentru foarte mulți, *Drumul spre Vozia* a fost ceva nou tocmai prin chestia asta, tocmai prin faptul că ei, pierzându-și rădăcinile, și le-au regăsit în carte.

Eu le-am scris, sincer, în primul rând pentru copiii mei. Cred că, într-un fel, este cel mai bine, pentru că orice părinte care-și iubește copiii va pune în lucrarea pe care o face pentru copii tot ce are mai bun. Am scris această carte pentru fetele mele, în primul rând, în speranța că o vor putea citi și când vor fi bătrâne. Nu am scris-o neapărat pentru o anumită limită de vârstă, este o lucrare pe termen lung.

Tatiana Onilov: Prin *Drumul spre Vozia* încercați o revigorare a folclorului românesc, o trezire a interesului pentru tot ce înseamnă românesc. De ce ar mai fi nevoie să mai simțim românesc?

Părintele Mihai-Andrei Aldea: Mi se pare absolut firesc. Până la urmă suntem români sau ar trebui să fim români, și așa cum orice națiune își păstrează tradițiile cu demnitate,

multe chiar cu mândrie, așa se cuvine să ni le păstrăm și noi, pentru că ne dau identitatea noastră. În *Împărăția Cerurilor*, se spune în Apocalipsă că neamurile vor aduce înaintea lui Dumnezeu slava lor, adică lucrurile prin care au făcut lumea mai frumoasă. Iar noi, dacă ajungem numai să îi imităm pe ceilalți, să luăm ceea ce fac alte popoare și renunțăm la ceea ce e al nostru, noi ce mai aducem înaintea lui Dumnezeu? Nu mai avem ce să aducem, că nu mai este al nostru, ceea ce înseamnă că ne-am pierdut pe noi înșine, de fapt, ne-am autodistrus ca neam, ca popor. Sigur, a duce mai departe moștenirea strămoșilor nu înseamnă neapărat să trăiești fără curent electric, dacă ei trăiau fără curent electric. Nu. Înseamnă să știi să folosești tot ceea ce apare nou în felul tău.

O pildă foarte bună este icoana pe sticlă. În clipa în care a apărut icoana pe sticlă, am avut de-a face cu o creație românească extraordinară. Cum a apărut icoana pe sticlă? Sașii au început să facă sticlă, foi de sticlă. Până prin secolul al XVII-lea, foile de sticlă nu au existat, nu a existat tehnologia necesară producerii lor, nu a existat linia respectivă. Acestea au început să fie produse în Ardeal. Românii le-au văzut și le-au preluat și au început să le picteze. Așa și-au pus pecetea, și-au pus amprenta asupra lor. Și au transformat producerea foilor de sticlă în ceva foarte specific. Oricine vede icoanele pe sticlă spune că este un produs românesc, un produs ardelenesc, este o creație românească, care se bazează pe o chestie modernă practică, foaia de sticlă fiind o invenție modernă. Dar românul de atunci, care era conștient de el însuși, nu era închis față de noutăți, dar nici nu era snob; el prelua ceea ce i se părea interesant, dar personalizându-l, punând pecetea românească, pecetea românismului pe fiecare lucru pe care îl prelua.

Acesta este modelul. Noi putem să preluăm, de exemplu desenele animate, dar să fim în stare să facem niște desene animate românești, așa cum ungurii știu să facă desene animate maghiare, așa cum japonezii sau coreenii fac desene animate pe baza folclorului lor, la fel și noi ar trebui să știm să facem desene animate pe baza folclorului nostru. Noi trebuie să știm să facem literatură bazată pe folclorul românesc. Au fost unele încercări ale lui Vladimir Colin și ale altor câțiva, Vasile Voiculescu și alții, însă influențele străine sunt foarte puternice și se simt. Dar putem încerca să facem ceva românesc.

Drumul spre Vozia este, de fapt, un roman fantasy românesc, pur și simplu românesc, pe baza folclorului românesc, fără elemente folclorice care să țină de alte culturi, țin doar de cultura noastră și de viziunea noastră asupra lumii. Și iată că este interesant și în momentul de față sunt solicitate traduceri în alte limbi. Cartea este în curs de publicare în limba engleză în momentul de față și, paradoxal, s-ar putea să apară și în chineză. Nu glumesc, suntem în discuții pentru publicarea cărții în China. Există interes peste hotare pentru carte, un interes venit natural, necăutat, fără publicitate. Pentru că, într-adevăr, noi nu ne dăm seama, dar avem o comoară uriașă în folclorul nostru. Noi avem înclinația foarte greșită de a disprețui ce e al nostru, dar dacă privim prin ochiul străin, ce vedem? Vedem o lume exotică uriașă, cu tot felul de vietăți, cu tot felul de făpturi ciudate. Eu încă nu am exploatat în *Drumul spre Vozia* tot filonul românesc. Numai dacă luăm *omul de flori*, de exemplu, care este o creație tipic românească, un fel de supererou foarte ciudat din folclorul românesc, avem o figură unică și e departe de a fi singura. Avem o bogăție extraordinară, avem un univers fantasy, dacă putem spune așa, de o bogăție incredibilă, care este disprețuită apriori numai pentru faptul că este românesc, este un fel de erezie pe care eu o numesc etnofobie, adică a-ți urî propriul neam. Este o erezie, pentru că Dumnezeu a creat neamurile și neamurile trebuie să se iubească pe ele însele și să se iubească unele pe celelalte. Deci, fiecare neam trebuie să se iubească pe el însuși, dar trebuie să iubească și pe celelalte. Iubirea de neam nu presupune ura față de alții și trebuie să știi să-i iubești pe ceilalți; sigur, așteptându-te la răutăți, pentru că lumea e plină de răutăți, dar știind să-i și iubești dincolo de răutăți.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.flocalia@yahoo.com